

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง ยุทธศาสตร์การส่งเสริมความสัมพันธ์
ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับปาปัวนิวกินี:
ความร่วมมือด้านประมงปลาทูน่า

จัดทำโดย นางสาวนิภา นีรันดรนุต
รหัส 7023

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 7 ปี 2558
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง ยุทธศาสตร์การส่งเสริมความสัมพันธ์
ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับปาปัวนิวกินี:
ความร่วมมือด้านประมงปลาทูน่า

จัดทำโดย นางสาวนิภา นีรันดรนุต
รหัส 7023

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 7 ปี 2558
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ

(เอกอัครราชทูต อู๋ม เมาลานนท์)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ

(ศาสตราจารย์ ดร. นิตยา วงศ์ธาดา)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ

(อาจารย์ ดร. อธิวัฒน์ สุพุทธิกุล)
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ไทยถือเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกปลาทูน่ากระป๋องและปรุงแต่งอันดับหนึ่งของโลก โดยในปี 2556 มียอดส่งออกรวมกว่า 550,832 ตัน คิดเป็นมูลค่ากว่า 80,058 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม ไทยขาดศักยภาพและประสิทธิภาพของการทำประมงน้ำลึกของไทย จึงต้องพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบปลาทูน่าจากต่างประเทศ ซึ่งไทยต้องประสบกับความผันผวนของปริมาณและราคาวัตถุดิบในตลาดโลก และปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบเนื่องจากปริมาณปลาทูน่าลดลงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ภาคอุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทยยังต้องประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานและการใช้แรงงานผิดกฎหมายและไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล การเพิ่มขึ้นของค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ และการกีดกันทางการค้าทั้งในรูปของภาษีและไม่ใช่ภาษี โดยเฉพาะอุปสรรคล่าสุดจากผลกระทบของการออกกฎระเบียบและการออกใบเหลืองประกาศเตือนของสหภาพยุโรปต่อไทยในปัญหาการประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุมของไทย (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing: IUU) ซึ่งรัฐบาลไทยได้ดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ โดยเฉพาะเพื่อรองรับผลกระทบจากกฎระเบียบเรื่องการประมง IUU โดยเน้นการปรับปรุงการบริหารจัดการประมงของไทยให้เข้มแข็ง บูรณาการ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งผลักดันความร่วมมือด้านการประมงระหว่างไทยกับประเทศแหล่งวัตถุดิบด้านประมง โดยเฉพาะกับปาปัวนิวกินี

ในช่วงที่ผ่านมา ไทยและปาปัวนิวกินีมีความสัมพันธ์ที่ดีและใกล้ชิด และปาปัวนิวกินีถือเป็นประเทศยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจของไทยที่มีศักยภาพสามารถพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือด้านประมงกับไทย เนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรประมงและทำการประมงทูน่ารายใหญ่ที่สุดของโลก คิดเป็นร้อยละ 17 ของการจับปลาทูน่าของโลก ทั้งยังมีที่ตั้งในจุดยุทธศาสตร์และศักยภาพในการเป็นแหล่งกระจายสินค้า รวมทั้งได้รับสิทธิพิเศษจากสหภาพยุโรป ภายใต้ความตกลง Interim Economic Partnership Agreement และสิทธิประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรีกับประเทศต่างๆ ตลอดจนยุทธศาสตร์วิสัยทัศน์ 2020 (Vision 2020) ของรัฐบาลปาปัวนิวกินีที่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมประมง และส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศในการพัฒนาอุตสาหกรรมประมงต่อเนื่องและปลายน้ำ

รายงานการศึกษาฉบับนี้นำเสนอผลการศึกษาใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ภาพรวมสถานการณ์ ปัจจัยหนุน และปัญหาและอุปสรรคสำหรับอุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทย ตลอดจนการปรับตัวของภาครัฐและภาคเอกชน 2) ความสำคัญและศักยภาพของปาปัวนิวกินีในฐานะประเทศยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจต่อไทย โดยเป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญของภาคอุตสาหกรรมประมงปลาทูน่า และ 3) บทวิเคราะห์ความเป็นหุ้นส่วนระหว่างไทย-ปาปัวนิวกินี ในการพัฒนาความร่วมมือด้านการประมงปลาทูน่าระหว่างสองประเทศ

ผู้เขียนได้นำเสนอข้อเสนอแนะด้านนโยบายและการดำเนินการส่งเสริมความสัมพันธ์กับปาปัวนิวกินี ทั้งในกรอบทวิภาคีและพหุภาคี ตลอดจนกลยุทธ์เชิงรุกอย่างมีบูรณาการของทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการร่วมกันผลักดันและขยายความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจกับปาปัวนิวกินี เพื่อส่งเสริมให้ภาคอุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทยเติบโตได้อย่างมั่นคงยั่งยืน มีการดำเนินงานที่เป็น

มาตรฐานสากล และเป็นที่ยอมรับจากประเทศในภูมิภาคแปซิฟิกและของโลก ตลอดจนสามารถเข้าถึง และใช้ประโยชน์จากแหล่งวัตถุดิบปลาทูน่าของปาปัวนิวกินีอย่างเต็มที่ เพื่อรักษาการเป็นผู้ผลิตและส่งออกปลาทูน่ากระป๋องและปรุงแต่งอันดับหนึ่งของโลก ดังนี้

- การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนการเยือนและการหารือในระดับและกรอบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

- การใช้ประโยชน์จากกรอบความตกลง และผลักดันให้มีการลงนามและเจรจาจัดทำความตกลงที่สำคัญระหว่างไทย-ปาปัวนิวกินี

- การส่งเสริมให้ภาคเอกชนร่วมลงทุนในโครงการที่รัฐบาลปาปัวนิวกินีส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ

- การจัดตั้งกลไกการทำงานอย่างมีบูรณาการทุกภาคส่วนของไทยเพื่อส่งเสริมการเข้าถึง และจัดหาแหล่งวัตถุดิบปลาทูน่าจากปาปัวนิวกินี เพื่อป้อนภาคอุตสาหกรรมในประเทศ

- การส่งเสริมการประมงและการใช้ทรัพยากรประมงที่ยั่งยืนและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทย

- การชูบทบาทของไทยในการเป็นต้นแบบการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผ่านกรอบความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางวิชาการ (Agreement on Technical Cooperation) ที่ไทย-ปาปัวนิวกินีมีการลงนามระหว่างกัน

- การแสดงบทบาทของไทยในกรอบ Pacific Islands Forum/ Post-Forum Dialogue

- การแสวงหาความร่วมมือระหว่างไทยกับ Pacific Islands Forum Fisheries Agency (FFA) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักด้านประมงของกรอบ PIF และผลักดันให้ไทยเป็นภาคีของ Western and Central Pacific Fisheries Commission องค์กรด้านประมงของภูมิภาคแปซิฟิก

- การกำหนดมาตรการร่วมกันระหว่างไทยและปาปัวนิวกินีเพื่อป้องกันและขจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมาย

กิตติกรรมประกาศ

ดิฉันใคร่ขอขอบพระคุณคณะอาจารย์ที่ปรึกษา ได้แก่ เอกอัครราชทูตอู๋ม เมลานนท์ ศาสตราจารย์ ดร.นิตยา วงศ์ธาดา และ ดร. ชีวินท์ สุพทธิกุล สำหรับคำชี้แนะที่มีค่าและมีประโยชน์ยิ่งต่อการจัดทำรายงานการศึกษาฉบับนี้ของดิฉัน รวมถึงผู้แทนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง อาทิ ผู้แทนกรมประมง และผู้บริหารของบริษัท ไทยรวมสินพัฒนาอุตสาหกรรม จำกัด ในเครือบริษัท Thai Union Frozen สำหรับข้อมูลและข้อคิดเห็นที่รวบรวมได้จากการบรรยายและนำเสนอระหว่างการประชุมหารือในกรอบและโอกาสต่างๆ โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อเสนอแนะจากรายงานการศึกษาฉบับนี้จะช่วยส่งเสริมการทำงานอย่างมีบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินนโยบายเชิงรุกอย่างสร้างสรรค์ของไทยในการกระชับความสัมพันธ์ทวิภาคีกับปาปัวนิวกินี และร่วมกันผลักดันและขยายความร่วมมือด้านประมงปลาทูน่าระหว่างสองประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการเติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืนของภาคอุตสาหกรรมปลาทูน่าไทยต่อไป

นิภา นีรันตรีนุต
กรกฎาคม 2558

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ภูมิหลัง ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการศึกษาและสมมุติฐาน	5
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	6
1.4 ขอบเขตและเนื้อหาการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา	7
1.5 ประโยชน์ของการศึกษา	7
1.6 นิยามศัพท์และคำจำกัดความหมายของคำศัพท์ที่สำคัญ	8
บทที่ 2 ทฤษฎี กรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 ทฤษฎีและกรอบแนวคิด	9
2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	10
บทที่ 3 ผลการศึกษา	13
3.1 อุตสาหกรรมปลาหูช้างของไทย	13
3.2 ความสำคัญและศักยภาพด้านเศรษฐกิจของปลาปัวนิวกินีในฐานะประเทศ ยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจต่อไทย	21
3.3 โอกาสสำหรับการพัฒนาความร่วมมือด้านการประมงปลาหูช้างระหว่างไทย- ปลาปัวนิวกินี	24
3.4 บทวิเคราะห์ความเป็นหุ้นส่วนของความร่วมมือระหว่างไทยและปลาปัวนิวกินี ด้านประมงปลาหูช้าง โดยใช้แนวคิด SWOT Analysis	25
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	28
4.1 สรุปผลการศึกษา	28
4.2 ข้อเสนอแนะ	29
บรรณานุกรม	33
ประวัติผู้เขียน	35

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าปลาทูน่าของไทย จำแนกตามพันธุ์ปลาทูน่า ระหว่างปี 2555-2557	16
ตารางที่ 2	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลาทูน่าของไทยไปยังประเทศต่างๆ ระหว่างปี 2555-2557	16
ตารางที่ 3	การวิเคราะห์ SWOT Analysis	25

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	สัดส่วนการส่งออกผลิตภัณฑ์ทูน่าของไทยในปี 2556	14
ภาพที่ 2	ตลาดส่งออกสินค้าทูน่ากระป๋องและทูน่าลอยตัวของไทย ปี 2556	15
ภาพที่ 3	มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าของไทยระหว่างปี 2552-2556	15
ภาพที่ 4	พื้นที่และขอบเขตของแต่ละองค์กรดูแลจัดการทรัพยากรปลาทูน่าระดับภูมิภาค (Regional Fisheries Management Organizations)	19

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลัง ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

1.1.1 ความสัมพันธ์ไทย-กลุ่มประเทศหมู่เกาะแปซิฟิก

ในระหว่างปี 2556-2558 ที่ผ่านมา ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ประเทศหมู่เกาะแปซิฟิก 14 ประเทศ ได้แก่ หมู่เกาะคุก ฟิจิ คิริบาส หมู่เกาะมาร์แชลล์ ไมโครนีเซีย นาอูรู นีอูเอ ปาเลา ปาปัวนิวกินี ซามัว หมู่เกาะโซโลมอน ตองกา ตูวาลู และวานูอาตู มีความใกล้ชิดและมีพลวัตที่สูงมาก กล่าวคือ มีการแลกเปลี่ยนการเยือนและหารือระดับผู้นำและผู้แทนระดับสูงระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอ โดยนับเป็นครั้งแรกที่นายกรัฐมนตรีของไทยเดินทางเยือนประเทศหมู่เกาะแปซิฟิกอย่างเป็นทางการ (นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เดินทางเยือนปาปัวนิวกินีอย่างเป็นทางการ ระหว่างวันที่ 26 มีนาคม 2556 เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างกันในด้านการค้าการลงทุน ความร่วมมือทางวิชาการ ความมั่นคงและความปลอดภัยด้านอาหาร พลังงาน และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการกระชับความสัมพันธ์ระดับประชาชนต่อประชาชนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น) การเปิดและการแสดงความประสงค์ที่จะเปิดสถานเอกอัครราชทูตหรือสำนักงานผู้แทนทางการทูตในไทย¹ และการจัดทำกรอบความร่วมมือและกลไกการหารือทวิภาคี รวมทั้งการจัดทำและผลักดันการเจรจาจัดทำความตกลงด้านต่างๆ ระหว่างกัน การส่งผู้แทนระดับสูงของไทยเข้าร่วมประชุมขององค์กรการประชุมหมู่เกาะแปซิฟิก (Pacific Islands Forum: PIF) เป็นประจำทุกปี ในฐานะประเทศคู่เจรจาภายใต้กรอบ Post-Forum Dialogue ขององค์กรดังกล่าวตั้งแต่ปี 2547 การริเริ่มของไทยในการจัดการประชุมประจำปีระดับผู้นำ Thailand-Pacific Island Countries Forum (TPIF) ในปี 2557 และการจัดทำแผนปฏิบัติการว่าด้วยความร่วมมือหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาระหว่างไทย-ประเทศหมู่เกาะแปซิฟิก (TPIF Development Partnership Program) ระยะเวลา 3 ปี เพื่อประกาศในที่ประชุม TPIF ครั้งที่ 2 ที่ล่าสุดประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดขึ้นเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2558 เป็นต้น

แม้ว่าจะตั้งอยู่ห่างไกลและมีขนาดเล็กใหญ่เพียงใด ประเทศหมู่เกาะแปซิฟิกมีศักยภาพในการเป็นแหล่งนำเข้าวัตถุดิบของไทย เช่น สัตว์น้ำ แหล่งประมง ผลิตภัณฑ์จากป่าไม้

¹ นาอูรูเป็นประเทศแรกที่เปิดสถานกงสุลใหญ่ประจำประเทศไทยในวันที่ 19 มกราคม 2549/ รัฐบาลมีมติ ครม. อนุมัติให้วานูอาตูเปิดสถานเอกอัครราชทูตประจำประเทศไทยเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2556/ ในห้วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ปาปัวนิวกินี ฟิจิ และคิริบาสแสดงความประสงค์ที่จะขอเปิดสำนักงานต่างประเทศในไทย โดยปาปัวนิวกินีส่งเจ้าหน้าที่ สถานเอกอัครราชทูตปาปัวนิวกินีประจำมาเลเซียมาประชุมหารือกับกระทรวงการต่างประเทศเพื่อหารือเรื่องการตั้งสถานเอกอัครราชทูตประจำประเทศไทย และนายกรัฐมนตรีฟิจิแจ้งความประสงค์ระหว่างการหารืออย่างเป็นทางการกับนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2558 ในขณะที่ล่าสุด เอกอัครราชทูตคิริบาส คณะทูตถาวรประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก เข้าพบอธิบดีกรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ เพื่อหารือเรื่องตั้งสถานเอกอัครราชทูตในไทย ในวันที่ 4 มิถุนายน 2558

รวมทั้งแร่ธาตุและก๊าซธรรมชาติเหลว แม้ว่าประเทศเหล่านี้จะมีอำนาจการซื้อต่ำ แต่มูลค่าการค้ารวมกับไทยมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประมาณร้อยละ 20 ต่อปี โดยในปี 2555 ไทยมีมูลค่าการค้ารวมกับกลุ่มหมู่เกาะแปซิฟิกกว่า 3,900 ล้านบาท และในปี 2556 มีมูลค่าการค้ารวมประมาณ 2,600 ล้านบาท ไทยเป็นทั้งตลาดส่งออกและนำเข้าอันดับต้นๆ ของประเทศหมู่เกาะแปซิฟิก อาทิ ปาปัวนิวกินี ฟิจิ วานูอาตู ซามัว และตองกา โดยเฉพาะปลาหูช้างนั้น ในแต่ละปีประเทศไทยนำเข้าปลาหูช้างจากประเทศหมู่เกาะแปซิฟิกรวมกันปีละเกือบ 800,000 ตัน คิดเป็นร้อยละ 35 ของการนำเข้าปลาหูช้างทั่วโลกของไทย โดยปัจจุบันมีภาคเอกชนไทยเข้าไปทำธุรกิจในสาขาต่างๆ อาทิ โรงงานแปรรูปอาหารทะเล บริษัทจำหน่ายและกระจายสินค้าอุปโภคบริโภค ร้านอาหารไทย และสปา/นวดแผนไทย รวมทั้งมีแรงงานไทยจำนวนมากเข้าไปทำงานในโครงการขุดเจาะก๊าซธรรมชาติเหลว (LNG) ในปาปัวนิวกินีอีกด้วย นอกจากนี้ ประเทศหมู่เกาะแปซิฟิกยังเป็นฐานเสี่ยงให้การสนับสนุนไทยในเวทีระหว่างประเทศ ทั้งในกรอบคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน (ไม่ใช่มนุษยธรรม) แห่งสหประชาชาติ (HRC) และคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UNSC) โดยมีประเด็นระหว่างประเทศ ที่เป็ความสนใจร่วมหลายสาขา อาทิ ความมั่นคงด้านอาหาร น้ำ และพลังงาน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การจัดการภัยพิบัติ และการพัฒนาที่ยั่งยืน

สำหรับการดำเนินความสัมพันธ์ของไทยต่อกลุ่มประเทศเหล่านี้ในช่วงที่ผ่านมา ไทยมีบทบาทเชิงรุกและสร้างสรรค์ต่อกลุ่มประเทศหมู่เกาะแปซิฟิกในฐานะประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการและความร่วมมือเพื่อการพัฒนา ผ่านการให้ทุนฝึกอบรมและเพิ่มขีดความสามารถให้บุคลากร ภายใต้กรอบความร่วมมือใต้-ใต้ ทั้งในรูปแบบทุนฝึกอบรมระยะสั้นและทุนศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะในด้านการเกษตร สาธารณสุข การเปลี่ยนแปลงด้านสภาวะอากาศ ความมั่นคงทางด้านอาหาร และการท่องเที่ยว โดยในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา ไทยมอบทุนการศึกษาและทุนอบรมมากกว่า 130 ทุน มีมูลค่ารวมกว่า 30 ล้านบาท รวมทั้งการบริจาคเงินช่วยเหลือประเทศหมู่เกาะแปซิฟิก เมื่อเกิดภัยธรรมชาติ โดยล่าสุดได้บริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือฟื้นฟูวานูอาตูและตูวาลูซึ่งได้รับความเสียหายจากพายุไซโคลนแพมด้วย

บทบาทเชิงรุกและสร้างสรรค์ของไทยที่สำคัญมากอีกประการหนึ่ง คือ การริเริ่มจัดการประชุม Thailand-Pacific Island Countries Forum (TPIF) ครั้งที่ 1 ในเดือนสิงหาคม 2557 ซึ่งประสบความสำเร็จในการกระชับความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ และการสร้างความสัมพันธ์ในระดับสูงกับผู้นำของประเทศหมู่เกาะแปซิฟิก รวมถึงการกระชับความร่วมมือทางการค้าและการลงทุน โดยเฉพาะในการรณรงค์หาเสียงสนับสนุนการสมัครรับเลือกตั้งของไทยในเวทีระหว่างประเทศต่างๆ รวมถึงเป็นการส่งเสริมบทบาทที่สร้างสรรค์และเป็นรูปธรรมของไทยในภูมิภาคแปซิฟิกในฐานะหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาที่สำคัญและต้นแบบของการพัฒนาอย่างยั่งยืน และประเทศไทยได้จัดการประชุม TPIF ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 30-31 พฤษภาคม 2558 โดยฝ่ายไทยใช้โอกาสของการประชุมดังกล่าวนำเสนอรายละเอียดร่างแผนปฏิบัติการว่าด้วยความร่วมมือหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา (TPIF Development Partnership Program) จำนวน 11 สาขาที่ไทยมีความเชี่ยวชาญและพร้อมในการสนับสนุน อาทิ เกษตรและอาหาร สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม การพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาชุมชน SME และผลิตภัณฑ์ OTOP เป็นต้น ซึ่งได้รับการตอบรับจากผู้แทนประเทศหมู่เกาะแปซิฟิกที่เข้าร่วมประชุมเป็นอย่างดี

1.1.2 ภาพรวมความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ปาปัวนิวกินี

ปาปัวนิวกินีถือเป็นประเทศยุทธศาสตร์ที่ถูกจัดลำดับความสำคัญเป็นลำดับแรกของไทยในภูมิภาคนี้ เนื่องจากมีขนาดพื้นที่และขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุด และจำนวนประชากรมากที่สุด (รวม 6.31 ล้านคน) รวมทั้งบทบาทที่สำคัญในกรอบเวทีระดับภูมิภาค อาทิ กลุ่มความร่วมมือ Melanesian Spearhead Group (MSG) กรอบ Pacific Islands Forum (PIF) การมีสถานะเป็นผู้สังเกตการณ์ของอาเซียนและเป็นสมาชิกในกรอบ ASEAN Regional Forum และล่าสุดได้รับการเลือกให้เป็นประเทศเจ้าภาพจัดการประชุม Pacific Islands Forum (PIF) ในปี 2558 และการประชุมผู้นำเอเปกครั้งที่ 26 ในปี 2561

ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างไทย-ปาปัวนิวกินีมีความใกล้ชิดยิ่งขึ้นและขยายในทุกมิติ ทั้งสองฝ่ายมีการแลกเปลี่ยนการเยือนของระดับราชวงศ์และผู้แทนระดับสูง อาทิ การเสด็จฯ เยือนปาปัวนิวกินีของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ระหว่างวันที่ 17-19 เมษายน 2539 และการเยือนปาปัวนิวกินีอย่างเป็นทางการของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรีไทย เมื่อเดือนมีนาคม 2556 ในแง่การค้าการลงทุน ปาปัวนิวกินีเป็นคู่ค้าอันดับ 1 ของไทยในกลุ่มประเทศหมู่เกาะแปซิฟิก ในปี 2556 ไทยและปาปัวนิวกินีมีมูลค่าการค้ารวมประมาณ 360 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยไทยส่งออกมูลค่าประมาณ 260 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ปาปัวนิวกินีเป็นตลาดสินค้าอุปโภค-บริโภคที่สำคัญของไทยในภูมิภาค โดยนำเข้าข้าวและเหล็ก/ผลิตภัณฑ์เหล็กจากไทย) ในขณะที่ไทยนำเข้ามูลค่า ประมาณ 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ปาปัวนิวกินีเป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญของภาคอุตสาหกรรมไทย โดยเฉพาะสินค้าประมง อาทิ ปลาทูน่า) ในแง่การลงทุน มีภาคเอกชนของไทยเข้าไปลงทุนจัดตั้งบริษัทค้าข้าว เกลือ น้ำตาล และยารักษาโรค (บริษัท Homestate จำกัด) และบริษัทผลิตปลาทูน่ากระป๋องที่ใหญ่ที่สุด (บริษัท ไทยรวมสินพัฒนาอุตสาหกรรม จำกัด) รวมทั้งโครงการด้านพลังงานซึ่ง บริษัท ปตท. สผ. จำกัด (มหาชน) อยู่ระหว่างการเจรจาซื้อสัมปทานชุดเจาะก๊าซธรรมชาติในปาปัวนิวกินี ปัจจุบัน มีแรงงานฝีมือของไทยประมาณ 1,700 คน ทำงานในโครงการสร้างท่อแยกก๊าซธรรมชาติเหลวของโครงการ PNG-LNG Plant Project ในปาปัวนิวกินี

ปี 2556 ถือเป็น การเปิดศักราชครั้งแรกที่นายกรัฐมนตรีไทยได้เดินทางไปเยือนประเทศในภูมิภาคนี้อย่างเป็นทางการ การลงนามความตกลงร่วมกันหลายฉบับ ได้แก่ บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการหารือทวิภาคี (MoU of the Establishment of Bilateral Consultations) ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางวิชาการ (Agreement on Technical Cooperation) เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาในสาขาต่างๆ ที่ไทยมีความเชี่ยวชาญ รวมทั้งความร่วมมือด้านการส่งเสริมการค้า-การลงทุน ได้แก่ บันทึกความเข้าใจระหว่างหอการค้าไทย-สภาหอการค้าและอุตสาหกรรมพอร์ตมอร์สบี และบันทึกความเข้าใจระหว่างสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย-สภาหอการค้าและอุตสาหกรรมพอร์ตมอร์สบี นอกจากนี้ ผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมจากการเยือนครั้งนี้นับอีกประการสำคัญประการหนึ่ง คือ การเพิ่มพูนความสัมพันธ์ระดับประชาชนจากการที่นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้เยือนมหาวิทยาลัยแห่งปาปัวนิวกินี เพื่อเปิด “มุมประเทศไทย” (Thai Corner) ที่ห้องสมุดของมหาวิทยาลัย เพื่อให้ชาวปาปัวนิวกินีโดยเฉพาะเยาวชนได้รู้จักและคุ้นเคยกับประเทศไทยยิ่งขึ้น รวมไปถึงการมอบชุดทดสอบด้านอาหารและสาธารณสุขเบื้องต้น เพื่อช่วยพัฒนาด้านการแพทย์ การคุ้มครองผู้บริโภคและความปลอดภัยของอาหารของชาวปาปัวนิวกินีอีกด้วย ทั้งนี้

รัฐบาลปาปัวนิวกินีแสดงความชื่นชมต่อพัฒนาการทางเศรษฐกิจของไทยและประสงค์จะให้มีการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดประสบการณ์การพัฒนาในสาขาต่างๆ ที่ไทยประสบความสำเร็จและมีความเชี่ยวชาญ อาทิ การเกษตร (การปลูกข้าว) การท่องเที่ยว และด้านสาธารณสุข สำหรับด้านการค้าการลงทุน รัฐบาลปาปัวนิวกินียินดีที่มีภาคเอกชนไทยเข้ามาลงทุนในปาปัวนิวกินี และพร้อมจะสนับสนุนบริษัทเอกชนของไทยให้เข้ามาลงทุนเพิ่มขึ้นในสาขาที่ปาปัวนิวกินีมีศักยภาพ อาทิ ด้านพลังงาน (การร่วมสำรวจแหล่งก๊าซธรรมชาติเหลว) และด้านประมง (ในฐานะที่ปาปัวนิวกินีเป็นแหล่งปลาทูน่าที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก)

นอกจากนี้ ไทยและปาปัวนิวกินียังมีการเจรจาความตกลงในกรอบต่างๆ อาทิ ความตกลงเพื่อการเว้นการเก็บภาษีซ้อน บันทึกความเข้าใจความร่วมมือด้านประมง และความตกลงเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน ที่อยู่ระหว่างการเจรจา/ผลักดันเพื่อลงนามต่อไป โดยความตกลงด้านประมงนั้น ไทยและปาปัวนิวกินีเข้าสู่กระบวนการเจรจาจัดทำความตกลงดังกล่าวกันตั้งแต่วันที่ 2555 และสามารถบรรลุกระบวนการเจรจากันเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2557 ที่ผ่านมา

1.1.3 ความสำคัญและศักยภาพของปาปัวนิวกินีต่อภาคอุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทย

ปัจจุบันประเทศไทยส่งออกผลิตภัณฑ์ทูน่าไปมากกว่า 200 ประเทศทั่วโลก การเติบโตแต่ละปีเฉลี่ยร้อยละ 5-10 มาเป็นระยะเวลามากกว่าทศวรรษ โดยการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องปลาทูน่าลอยตัว (ปลาทูน่านึ่งสุกแช่แข็ง) ถือเป็นผลิตภัณฑ์ที่มียอดการส่งออกรวมกันสูงที่สุด โดยในปี 2556 มียอดรวมกว่า 550,832 ตัน คิดเป็นมูลค่ากว่า 80,058 ล้านบาท ระหว่างเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2558 มีปริมาณ 3,732 ตัน คิดเป็นมูลค่า 315.02 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

จากตัวเลขมูลค่าการส่งออกกล่าวส่งผลให้ประเทศไทยก้าวขึ้นเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกทูน่าใหญ่อันดับ 1 ของโลก² ซึ่งนำรายได้เข้าประเทศอย่างมหาศาล และกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมทูน่าเป็นอีกหนึ่งในอุตสาหกรรมที่ค้ำจุนเศรษฐกิจของประเทศก็ว่าได้ อย่างไรก็ตาม ไทยจะต้องนำเข้าปลาทูน่าในส่วนของวัตถุดิบนี้เกือบทั้งหมด ทำให้ประเทศไทยเป็นผู้นำเข้าปลาทูน่ารายใหญ่ของโลกด้วย แหล่งนำเข้าที่สำคัญได้แก่ ไต้หวัน หมู่เกาะมาร์แชลล์ ญี่ปุ่น ไมโครนีเซีย ปาปัวนิวกินี เป็นต้น โดยไทยนำเข้าสัตว์น้ำสด แช่เย็น แช่แข็งและแปรรูปจากปาปัวนิวกินีมูลค่าสูงถึง 52.92 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2556 และ 74.21 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2555

ปาปัวนิวกินีเป็นประเทศที่ทำการประมงทูน่ารายใหญ่ที่สุดของโลก คิดเป็นสัดส่วนของการทำประมงทูน่าร้อยละ 17 ของการจับปลาทูน่าของโลก โดยมีพื้นที่การประมง 2.4 ล้านกิโลเมตร และสามารถจับปลาทูน่าได้ 740,000 ตัน³ ปาปัวนิวกินีส่งออกทูน่าแช่แข็ง (frozen tuna) ร้อยละ 50 ของการส่งออกทั้งหมด ตามด้วยทูน่ากระป๋อง ชิ้นส่วนทูน่าปรุงสุก (cooked loins) ปลาป่น (fish meal) และทูน่าแช่เย็น ตลาดส่งออกส่วนใหญ่ของปาปัวนิวกินี ได้แก่ EU (ส่งออกทูน่ากระป๋องและชิ้นส่วนทูน่าปรุงสุก) และประเทศไทย ฟิลิปปินส์ ซามัว และญี่ปุ่น (ส่งออกทูน่าแช่แข็ง)

² สำนักบริหารการค้าสินค้าทั่วไป กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์; บทสัมภาษณ์ “วิสัยทัศน์ดร.ชนินทร์” นายกฯ ทูน่าไทย,” หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ 33, 2891 (27-30 ตุลาคม 2556).

³ กลุ่มงานบริการส่งออก 1 สำนักบริการส่งออก กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2553.

นอกจากนี้ ปาปัวนิวกินียังได้รับสิทธิพิเศษจาก EU ภายใต้ Interim Economic Partnership Agreement (IEPA) ที่อนุญาตให้ปาปัวนิวกินีและผู้ประกอบการที่ตั้งโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำแปรรูปสุกในประเทศสามารถส่งสินค้าผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำแปรรูป/ปรุงสุก (ไม่จำเป็นต้องจับปลาในปาปัวนิวกินี แต่สามารถนำเข้าปลาจากที่ใดในโลกก็ได้ แต่จะต้องแปรรูปหรือผ่านกระบวนการผลิตในปาปัวนิวกินี) ไปยังประเทศใน EU โดยไม่เสียภาษี (ในขณะที่ไทยต้องเสียภาษีร้อยละ 24) ซึ่งปัจจุบัน บริษัท ไทยรวมสินพัฒนาอุตสาหกรรม จำกัด ในเครือบริษัท Thai Union Frozen ได้ร่วมทุนกับบริษัทของประเทศฟิลิปปินส์ ตั้งแต่ปี 2552 จัดตั้งบริษัท มาเจสติก ซีฟู้ด คอร์ปอเรชั่น จำกัด ที่ปาปัวนิวกินี เพื่อดำเนินธุรกิจการจับปลาทูน่าในน่านน้ำปาปัวนิวกินีและบริเวณใกล้เคียง และตั้งโรงงานผลิตปลาทูน่ากระป๋องในปาปัวนิวกินี

1.1.4 ความสำคัญของปัญหา

ไทยถือเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกปลาทูน่ากระป๋องและปรุงแต่งอันดับหนึ่งของโลก แต่อุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทยไทยยังขาดศักยภาพและประสิทธิภาพของการทำประมงน้ำลึกของไทย จึงต้องพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบปลาทูน่าจากต่างประเทศเป็นหลัก ขณะนี้รัฐบาลไทยพยายามดำเนินมาตรการปรับปรุงการบริหารจัดการประมงของไทยให้เข้มแข็ง บูรณาการ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งผลักดันความร่วมมือด้านการประมงระหว่างไทย-ประเทศแหล่งวัตถุดิบด้านประมง โดยเฉพาะกับปาปัวนิวกินีซึ่งถือเป็นประเทศยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจของไทยที่มีศักยภาพสามารถพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือด้านประมงกับไทย เนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรประมงและทำการประมงทูน่ารายใหญ่ที่สุดของโลก และมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศในการพัฒนาอุตสาหกรรมประมงต่อเนื่อง

ผู้ศึกษาจึงประสงค์จะศึกษาและวิเคราะห์ความเป็นหุ้นส่วนระหว่างไทย-ปาปัวนิวกินี ในการพัฒนาความร่วมมือด้านการประมงปลาทูน่าระหว่างสองประเทศ และนำเสนอแนะกรอบทิศทางเชิงนโยบายและแผนปฏิบัติการ/กลยุทธ์เพื่อขับเคลื่อนบทบาทเชิงรุกของไทยและส่งเสริมความร่วมมือกับปาปัวนิวกินีในฐานะประเทศยุทธศาสตร์ที่เป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญของภาคอุตสาหกรรมไทย โดยเฉพาะสินค้าประมงปลาทูน่า โดยใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากกลไกความร่วมมือและข้อตกลงต่างๆ ระหว่างกัน เพื่อส่งเสริมให้ภาคอุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทยเติบโตได้อย่างมั่นคงยั่งยืน มีการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐานสากล และเป็นที่ยอมรับจากประเทศในภูมิภาคแปซิฟิกและของทั่วโลก ตลอดจนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากแหล่งวัตถุดิบปลาทูน่าของปาปัวนิวกินีอย่างเต็มที่ เพื่อรักษาการเป็นผู้ผลิตและส่งออกปลาทูน่ากระป๋องและปรุงแต่งอันดับหนึ่งของโลกต่อไป

1.2 คำถามการศึกษาและสมมุติฐาน

1.2.1 สถานการณ์ภาพรวมของอุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทยเป็นอย่างไร ปัจจัยใดที่ช่วยหนุนให้ไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกปลาทูน่ากระป๋องและปรุงแต่งอันดับหนึ่งของโลก และปัจจุบันภาคอุตสาหกรรมนี้ประสบปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง ตลอดจนภาครัฐและภาคเอกชนไทยจำเป็นต้องปรับตัวอย่างไรเพื่อรองรับผลกระทบจากปัญหาเหล่านี้

การศึกษานี้ตั้งอยู่บนสมมุติฐานว่าอุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทยน่าจะสามารถขยายตัวและนำรายได้เข้าประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ปัญหาการพึ่งพาวัตถุดิบจาก

ต่างประเทศและกฎเกณฑ์การค้าระหว่างประเทศหรือการกีดกันทางการค้าในรูปแบบต่างๆ ส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยในตลาดโลก และหากภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องไม่เร่งปรับตัวแล้ว ไทยอาจจะสูญเสียความเป็นผู้นำในการผลิตและการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องได้

1.2.2 ปาปัวนิวกินีมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจอย่างไรต่อภาคอุตสาหกรรมประมงปลาทูน่าของไทย และรัฐบาลปาปัวนิวกินีดำเนินนโยบายอย่างไรที่เอื้อต่อภาคเอกชนไทยในการเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบปลาทูน่าและการลงทุนในอุตสาหกรรมประมงต่อเนื่องในปาปัวนิวกินี

การศึกษานี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานว่าปาปัวนิวกินีมีความสำคัญต่อไทยในฐานะประเทศยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจและต่อภาคอุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทยเนื่องจากจุดเด่นหลายประการ อาทิ ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งวัตถุดิบปลาทูน่า การได้รับสิทธิพิเศษทางการค้าจากหลายประเทศ รวมถึงสหภาพยุโรป และนโยบายรัฐบาลปาปัวนิวกินีที่ส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมประมงต่อเนื่องของประเทศ

1.2.3 ไทยและปาปัวนิวกินีสามารถพัฒนาความร่วมมือด้านการประมงปลาทูน่าระหว่างกันได้หรือไม่/อย่างไร โดยไทยควรจะดำเนินแนวทางและกลยุทธ์อย่างไรในการผลักดันและขยายความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจกับปาปัวนิวกินีในฐานะประเทศยุทธศาสตร์และแหล่งวัตถุดิบด้านประมงที่สำคัญของไทย เพื่อส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทยในฐานะที่เป็นผู้ผลิตและส่งออกปลาทูน่ากระป๋องและปรุงแต่งอันดับหนึ่งของโลกให้เติบโตได้อย่างมั่นคงยั่งยืน และสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากแหล่งวัตถุดิบปลาทูน่าของปาปัวนิวกินีอย่างเต็มที่

การศึกษานี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานว่าไทยและปาปัวนิวกินีสามารถพัฒนาความร่วมมือด้านการประมงปลาทูน่าระหว่างกันได้ บนพื้นฐานความสัมพันธ์ที่ดีและใกล้ชิดระหว่างสองประเทศและกลไกการหารือและความตกลงในกรอบต่างๆ ที่มีอยู่และกำลังผลักดันในการเจรจาจัดทำ ปัจจัยภายในของแต่ละประเทศที่เกื้อหนุนระหว่างกัน โอกาสจากปัจเจกภายนอกทั้งในแง่อุปสงค์และการมีตลาดใหม่เพิ่มขึ้น ตลอดจนความท้าทายรูปแบบต่างๆ ที่ทั้งสองประเทศต้องเผชิญและสามารถร่วมมือกันแก้ปัญหาและสร้างอำนาจต่อรองร่วมกัน ไทยจึงควรดำเนินนโยบายเชิงรุกอย่างสร้างสรรค์และมีบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการกระชับความสัมพันธ์ทวิภาคีกับปาปัวนิวกินี ทั้งในกรอบทวิภาคีและพหุภาคี และร่วมกันผลักดันและขยายความร่วมมือด้านประมงปลาทูน่าระหว่างสองประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการเติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืนของภาคอุตสาหกรรมปลาทูน่าไทยต่อไป

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.3.1 ศึกษาศักยภาพของปาปัวนิวกินีในฐานะประเทศยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจต่อไทย โดยเป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญของภาคอุตสาหกรรมไทย โดยเฉพาะสินค้าประมงปลาทูน่า

1.3.2 ศึกษาสถานการณ์ จุดอ่อนและจุดแข็ง โอกาสและความท้าทายสำหรับการพัฒนาความร่วมมือด้านการประมงปลาทูน่าระหว่างสองประเทศ⁴

1.3.3 นำเสนอแนวทางและกลยุทธ์ในการผลักดันและขยายความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจระหว่างไทยกับปาปัวนิวกินี โดยเน้นความร่วมมือด้านประมง ภายใต้กลไกความร่วมมือและข้อตกลงต่างๆ ที่มีอยู่ รวมทั้งความตกลงเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการค้า-การลงทุนที่กำลังอยู่ระหว่างการเจรจาและผลักดันให้มีการลงนาม

1.4 ขอบเขตและเนื้อหาการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา

1.4.1 ขอบเขตและเนื้อหาการศึกษา

รายงานฉบับนี้จะศึกษาการดำเนินการความสัมพันธ์และการดำเนินบทบาทเชิงรุกของไทยต่อปาปัวนิวกินี โดยเริ่มจากปี 2556 ซึ่งเป็นปีแห่งการเปิดศักราชความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศ หมู่เกาะแปซิฟิกโดยเฉพาะการเยือนปาปัวนิวกินีของอดีตนายกรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เมื่อเดือนมีนาคม 2556 จนถึงปัจจุบัน โดยจะมุ่งเน้นมิติด้านเศรษฐกิจและความร่วมมือด้านประมงปลาทูน่า โดยอาศัยการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากกลไกความร่วมมือและข้อตกลงต่างๆ ระหว่างสองประเทศ

1.4.2 วิธีการดำเนินการศึกษา

ผู้ศึกษาจะเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิบางส่วนจากการบรรยายและประชุมหารือกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง อาทิ ผู้แทนกรมประมง และผู้บริหารของบริษัท ไทยรวมสินพัฒนาอุตสาหกรรม จำกัด ในเครือบริษัท Thai Union Frozen และรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่ ผลการประชุมระหว่างประเทศต่างๆ ระดับภูมิภาค ได้แก่ Pacific Islands Forum (PIF)/Post-Forum Dialogue (PFD) ที่ไทยเข้าร่วมตั้งแต่ปี 2547 ในฐานะประเทศคู่เจรจา และ Thailand-Pacific Island Countries Forum ที่ไทยริเริ่มขึ้น ผลการหารือทวิภาคีระดับต่างๆ ผลการเดินทางเยือนประเทศปาปัวนิวกินีของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงแคนเบอร์รา ในรูปแบบของ fact-finding mission และสำรวจจู่ทงในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกัน รวมทั้งจากบทความและบทวิเคราะห์ต่างๆ

1.5 ประโยชน์ของการศึกษา

1.5.1 ข้อมูลศักยภาพของปาปัวนิวกินีในฐานะแหล่งวัตถุดิบด้านประมงปลาทูน่าที่สำคัญต่ออุตสาหกรรมประมงของไทย รวมทั้งสถานการณ์ จุดอ่อนและจุดแข็ง โอกาสและความท้าทายสำหรับการพัฒนาความร่วมมือด้านการประมงระหว่างสองประเทศ

⁴ ความร่วมมือด้านประมงระหว่างไทยและปาปัวนิวกินี ภายใต้ความตกลงที่ได้บรรลุการเจรจา ประกอบด้วย (1) การแลกเปลี่ยนข้อมูลและเทคโนโลยีของการพัฒนาแหล่งทรัพยากรประมงอย่างยั่งยืน (2) การวิจัยและการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง (3) การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการแปรรูปผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ รวมทั้งความมั่นคงทางอาหาร (4) การส่งเสริมความร่วมมือของภาคเอกชนในการทำประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การแปรรูปและการนำเข้า-ส่งออกผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำและ (5) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของการดำเนินนโยบาย กฎระเบียบด้านการประมง การส่งเสริมการค้าการลงทุนและการขยายตลาดในระดับภูมิภาคและระดับโลก

1.5.2 ข้อเสนอแนะกรอบทิศทางเชิงนโยบาย แนวทางและกลยุทธ์ในการผลักดัน/ขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างไทยกับปาปัวนิวกินี ด้านการประมงปลาทูน่าที่มีบูรณาการและเป็นรูปธรรม

1.6 นิยามศัพท์และการก่ความหมายของคำศัพท์ที่สำคัญ

The Parties to the Nauru Agreement (PNA) ภาค้ความตกลงนาอูรู ประกอบด้วย 8 ประเทศภาคี ได้แก่ ปาปัวนิวกินี หมู่เกาะโซโลมอน ปาเลา สหพันธรัฐไมโครนีเซีย คิริบาส ตูวาลู และหมู่เกาะมาร์แชลล์ ซึ่งปลาทูน่าพันธ์ทองแถบซึ่งนิยมนำมาแปรรูปบรรจุกระป๋องมากที่สุดประมาณครึ่งหนึ่งของโลกถูกจับในน่านน้ำของกลุ่มประเทศภาคีดังกล่าว

Interim Economic Partnership Agreement (IEPA) สิทธิพิเศษที่สหภาพยุโรป (EU) อนุญาตให้ประเทศที่ได้สิทธิพิเศษภายใต้ความตกลงดังกล่าว รวมถึงปาปัวนิวกินี สามารถส่งสินค้าผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำแปรรูปและปรุงสุกไปยัง EU โดยไม่เสียภาษี

บทที่ 2

ทฤษฎี กรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎี และกรอบแนวคิด

รายงานฉบับนี้จะใช้แนวคิด SWOT Analysis (การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ) ของนาย Albert Humphrey ซึ่งนำเสนอเทคนิคนี้เป็นครั้งแรกในงานสัมมนาของมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดในช่วงทศวรรษ 1960 (The Economist, SWOT Analysis [Online], 2009) เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์สำหรับการพัฒนาความร่วมมือด้านการประมงปลา ทูน่าระหว่างไทย-ปาปัวนิวกินี โดยจะนำมาวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) และจุดอ่อน (Weakness) จากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) จากสภาพแวดล้อมภายนอกของอุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทย และศักยภาพของปาปัวนิวกินีในฐานะประเทศยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจและแหล่งวัตถุดิบด้านประมงปลาทูน่าของไทย

2.1.1 การใช้แนวคิด SWOT Analysis มาวิเคราะห์อุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทย

1) Strength (จุดแข็ง) อาทิ ความได้เปรียบของทำเลที่ตั้งกับการเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบ ศักยภาพและความชำนาญของแรงงานไทยในการแปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์

2) Weakness (จุดอ่อน) ได้แก่ ปัญหาสุขอนามัยของแหล่งวัตถุดิบและการขาดการพัฒนาและมาตรฐานของสิ่งอำนวยความสะดวก ข้อยกจำกัดในการการปรับขึ้นราคาขายของสินค้า ปัญหาด้านแรงงาน การขาดศักยภาพและประสิทธิภาพของการทำประมงน้ำลึกของไทย การพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบสัตว์น้ำจากต่างประเทศ

3) Opportunity (โอกาส) ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ และกระแสความนิยมผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ รวมทั้งการปรับตัวของภาครัฐและเอกชนต่อผลกระทบจากกฎระเบียบเรื่องการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing: IUU)

4) Threat (อุปสรรค) ได้แก่ ปัญหาการกีดกันทางการค้าโดยประเทศผู้นำเข้าทั้งในรูปแบบที่เป็นภาษีและไม่ใช่อภาษี ผลกระทบของการออกกฎระเบียบและการออกใบเหลืองประกาศเตือนของสหภาพยุโรปต่อไทยในปัญหาการประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุมของไทย (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing: IUU) การทำประมงแบบ overfishing ของไทยถูกมองจากต่างชาติว่ามีส่วนนำไปสู่ปัญหาแรงงานและการค้ามนุษย์

2.1.2 การใช้ SWOT Analysis มาวิเคราะห์ศักยภาพของปาปัวนิวกินีในฐานะประเทศยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจและแหล่งวัตถุดิบปลาทูน่าของไทย

1) Strength (จุดแข็ง) ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ที่ตั้งในจุดยุทธศาสตร์และศักยภาพในการเป็นแหล่งกระจายสินค้า การได้รับสิทธิพิเศษจาก EU ภายใต้

Interim Economic Partnership Agreement (IEPA) และสิทธิประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรีที่ปาปัวนิวกินีมีกับประเทศต่างๆ

2) Weakness (จุดอ่อน) ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานในปาปัวนิวกินี ปัญหาความปลอดภัย การขาดเสถียรภาพของการเมือง ปัญหาทุจริตในส่วนราชการและภาคเอกชน ปัญหาแรงงาน การบังคับใช้กฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ และค่าครองชีพสูงในส่วนของที่พักอาศัย

3) Opportunity (โอกาส) ได้แก่ การลงทุนสาขาต่างๆ ของไทยในปาปัวนิวกินี การส่งเสริมความร่วมมือเพื่อการพัฒนาและความช่วยเหลือทางวิชาการ

4) Threat (อุปสรรค) ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง คู่แข่งนักลงทุนต่างประเทศ

2.1.3 นอกจากนี้ ผู้ศึกษาจะใช้กรอบยุทธศาสตร์ไทยต่อภูมิภาคแปซิฟิกได้ระหว่างปี 2556-2560 ของกระทรวงการต่างประเทศ ร่างแผนยุทธศาสตร์บูรณาการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของไทย รวมทั้งร่างแผนปฏิบัติการว่าด้วยความร่วมมือหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา ระหว่างไทย-ประเทศหมู่เกาะแปซิฟิก 11 สาขา (รวมถึงสาขาประมง) ที่ประเทศไทยได้ประกาศต่อที่ประชุม Thailand-Pacific Island Countries Forum ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2558 มาใช้ประกอบการศึกษาและวิเคราะห์เพื่อเสนอแนะกรอบทิศทางเชิงนโยบาย แนวทางและกลยุทธ์ในการผลักดัน/ขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างไทยกับปาปัวนิวกินี ด้านการประมงปลาทูน่าที่มีบูรณาการและเป็นรูปธรรม

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 พันทิพา เอี่ยมสุทธา: รายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่องกฎระเบียบของสหภาพยุโรปว่าด้วยการป้องกัน ยับยั้ง และขจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing (IUU) : ผลกระทบและโอกาสของไทย (กระทรวงการต่างประเทศ, หลักสูตรนักรับราชการทูต รุ่นที่ 3, 2554)

รายงานฉบับนี้ได้ศึกษาสาระสำคัญของกฎระเบียบ IUU ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อเดือนมกราคม 2553 กับประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปและประเทศที่สามทั่วโลกที่ทำการค้ากับสหภาพยุโรป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกัน ต่อต้าน และขจัดการค้าสินค้าประมงทุกประเภทที่มาจากการทำประมง IUU ในทั่วทุกน่านน้ำ โดยกำหนดให้สินค้าประมงที่จะขายในสหภาพยุโรปต้องมาจากเรือประมงที่ได้รับการขึ้นทะเบียน กฎระเบียบดังกล่าวมีมาตรการลงโทษไม่เฉพาะเรือประมง IUU แต่รวมถึงประเทศเจ้าของเรือที่ฝ่าฝืน ไม่มีกฎระเบียบและมาตรการควบคุมประมง IUU และ/หรือไม่ให้ความร่วมมือเพื่อต่อสู้กับเรื่องนี้

ในส่วนของการประเมินผลกระทบต่อไทย ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่ากฎระเบียบ IUU ก่อให้เกิดผลกระทบต่ออุตสาหกรรมประมงไทยทั้งระบบ รวมทั้งผลกระทบต่อการค้า โดยประเทศไทยเลือกที่จะดำเนินการเพื่อรองรับระเบียบดังกล่าวเพราะประเมินว่าจะเป็นประโยชน์ต่อไทยมากกว่าที่จะไม่ปฏิบัติตาม โดยนำเสนอทัศนะของไทยเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและความท้าทายของไทย จากกฎระเบียบดังกล่าว กล่าวคือ ไทยมีจุดอ่อนหลายประการ อาทิ มีเวลาจำกัดในการเตรียมความพร้อม มีอำนาจต่อรองน้อยกับสหภาพยุโรป และขาดการทำงานอย่างมีบูรณาการระหว่างหน่วยงานราชการ ในขณะที่เดียวกัน ไทยก็มีจุดแข็งสำคัญในข้อที่กระทรวงกิจการทะเล ซึ่งเป็นหน่วยงาน

รับผิดชอบหลักของสหภาพยุโรปโดยทั่วไป รับผิดชอบและมีความร่วมมือที่ดีในระดับหนึ่งกับประเทศไทย สำหรับโอกาสสำหรับประเทศไทยนั้น ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าหากประเทศไทยปฏิบัติตามกฎระเบียบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะสามารถยกระดับอุตสาหกรรมประมงไทยให้อยู่ในระดับแนวหน้าในภูมิภาคและโลก และเสริมสร้างศักยภาพในการส่งออกสินค้าประมงของไทยไปยังสหภาพยุโรป รวมทั้งตลาดนอกสหภาพยุโรปมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ไทยต้องเผชิญความท้าทายหลายประการ อาทิ ขั้นตอนที่ซับซ้อนและค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้นจากการทำบันทึกและจัดทำเอกสารรับรองตามกฎระเบียบดังกล่าว และความเสี่ยงของการขาดแคลนวัตถุดิบในการผลิตและแปรรูปหากประเทศต้นทางไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ

ผู้เขียนได้เสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการดำเนินการเพื่อแก้จุดอ่อนและป้องกันสิ่งท้าทาย ตลอดจนส่งเสริมโอกาสและจุดแข็งของประเทศไทยในอนาคต อาทิ การดำเนินมาตรการด้านรายได้หรือภาษีเพื่อจูงใจชาวประมงและผู้ประกอบการประมงที่ดี การรณรงค์ให้ภาคประชาคมมีส่วนร่วมในการต่อสู้กับ IUU การสร้าง branding ประเทศไทยและสินค้าไทยในแง่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและสนับสนุนการต่อสู้กับ IUU อย่างแข็งขัน การเสริมสร้างพันธมิตรกับประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศต่างๆ นอกสหภาพยุโรป เป็นต้น

2.2.2 มาลินี สมบัติฤทธิ: รายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่องการศึกษาผลกระทบและโอกาสทางด้านเศรษฐกิจจากการเปิดเสรีลงทุนสาขาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่ออุตสาหกรรมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของไทย (กระทรวงการต่างประเทศ, หลักสูตรนักรับราชการทูต รุ่นที่ 5, 2556)

รายงานฉบับนี้ได้ศึกษาโครงสร้างและสถานการณ์การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในไทย และเปรียบเทียบขีดความสามารถในการแข่งขันกับอินโดนีเซีย และวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของนักลงทุนทั้งในไทย อินโดนีเซียและประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ รวมทั้งได้เสนอแนะมาตรการรองรับการเปิดเสรีการลงทุนเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และแนวทางการเปิดเสรีการลงทุนเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำภายใต้กรอบอาเซียน

ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่าการเปิดเสรีการลงทุนด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามพันธกรณีของไทยได้ให้ไว้ อาจก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่ออุตสาหกรรมเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศไทย ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนี้

- ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ในเชิงบวกจะมีการลงทุนและการจ้างงานเพิ่มขึ้นในอุตสาหกรรมเชื่อมโยงและอุตสาหกรรมสนับสนุนเพิ่มขึ้นในไทย ในเชิงลบ ภาคเกษตรกรไทยที่ไม่ได้เตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งเพื่อรองรับการเปิดเสรีดังกล่าว จะไม่สามารถแข่งขันได้กับการลงทุนขนาดใหญ่จากต่างประเทศ

- ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ ปัญหาน้ำทิ้ง การรุกรานที่ดิน การแย่งใช้ทรัพยากรสาธารณะและสิทธิการเข้าถึงทรัพยากรชุมชนท้องถิ่น ปัญหาสัตว์น้ำชนิดพันธุ์ต่างถิ่น

- ผลกระทบด้านสังคมต่อเกษตรกรที่มีอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย

รายงานฉบับนี้ได้ข้อสรุปเปรียบเทียบขีดความสามารถในการแข่งขันกับอินโดนีเซียว่า ไทยมีศักยภาพทางด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทกุ้ง ปลาน้ำจืด และการแปรรูปสัตว์น้ำมากกว่าอินโดนีเซีย ในขณะที่อินโดนีเซียมีความได้เปรียบด้านทรัพยากรชายฝั่งทะเล และเทคโนโลยี

ด้านการเพาะเลี้ยงปลาทะเลและปลากะรังสูงกว่าไทย อย่างไรก็ตาม ไทยมีข้อเสียเปรียบจากการกีดกันทางการค้าในรูปของมาตรการทางภาษีของสหรัฐอเมริกาซึ่งประเทศผู้ซื้อรายใหญ่

ผู้เขียนได้เสนอให้ภาครัฐดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับผลกระทบจากการเปิดเสรีการลงทุนเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของไทยภายใต้กรอบอาเซียนหลายมาตรการ อาทิ การเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของเกษตรกรรายย่อย การส่งเสริม R&D เพื่อช่วยลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต การกำกับดูแลการประกอบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำภายในประเทศอย่างเป็นระบบและบูรณาการ การจัดตั้งหน่วยงานหรือคณะกรรมการเพื่อกำกับดูแลการลงทุนของนักลงทุนอาเซียน/ต่างชาติ และการสร้างความร่วมมือระดับภูมิภาคกับประเทศสมาชิกอาเซียนในการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในภูมิภาคอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ ข้อมูลจากรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งสองฉบับเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการจัดทำรายงานการศึกษาฉบับนี้ โดยผู้เขียนได้ทราบรายละเอียดเชิงลึกของสถานการณ์ พัฒนาการ และจุดอ่อนจุดแข็งของระบบประมงโดยรวมของไทย ตลอดจนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในอุตสาหกรรมประมงไทยเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับผลกระทบจากการออกกฎระเบียบ IUU ของสหภาพยุโรปและการเปิดเสรีการลงทุนเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

บทที่ 3

ผลการศึกษา

การนำเสนอผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ส่วน โดยส่วนแรกจะเป็นภาพรวม ปัจจัยหนุน ปัญหาและอุปสรรคสำหรับอุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทย ตลอดจนการปรับตัวของภาครัฐและภาคเอกชน ส่วนที่สองเป็นการนำเสนอความสำคัญและศักยภาพของป้าวนิวกินีในฐานะประเทศยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจต่อไทย โดยเป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญของภาคอุตสาหกรรมประมงปลาทูน่า และส่วนที่สามจะนำเสนอโอกาสและความท้าทายสำหรับการพัฒนาความร่วมมือด้านการประมงปลาทูน่าระหว่างสองประเทศ สำหรับส่วนสุดท้ายเป็นบทวิเคราะห์ความเป็นหุ้นส่วนของความร่วมมือระหว่างไทยและป้าวนิวกินีด้านประมงปลาทูน่า โดยใช้แนวคิด SWOT Analysis

3.1 อุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทย

3.1.1 ภาพรวม

ประเทศไทยถือเป็นผู้ผลิตและส่งออกปลาทูน่ากระป๋องและปรุงแต่งอันดับหนึ่งของโลก โดยส่งออกผลิตภัณฑ์ทูน่าไปมากกว่า 200 ประเทศทั่วโลก การเติบโตแต่ละปีเฉลี่ยร้อยละ 5-10 มาเป็นระยะเวลามากกว่าทศวรรษ โดยปลาทูน่ากระป๋องและปลาทูน่าลอยด์ (ปลาทูน่านึ่งสุกแช่แข็ง) ถือเป็นผลิตภัณฑ์ที่มียอดการส่งออกรวมกันสูงที่สุด (ภาพที่ 1 แสดงสัดส่วนการส่งออกผลิตภัณฑ์ทูน่าของไทยในปี 2556) โดยในปี 2556 มียอดรวมกว่า 550,832 ตัน คิดเป็นมูลค่ากว่า 80,058 ล้านบาท (ภาพที่ 3 แสดงมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าของไทยระหว่างปี 2552-2556) ระหว่างเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2558 มีปริมาณ 3,732 ตัน คิดเป็นมูลค่า 315.02 ล้านบาท

ไทยนำเข้าวัตถุดิบปลาทูน่ามากกว่าร้อยละ 80 ของความต้องการใช้ในประเทศ ในรูปของปลาทูน่าสด แช่เย็น และแช่แข็ง ทั้งนี้ เนื่องจากปลาทูน่าที่จับได้ในไทยส่วนใหญ่เป็นปลาทูน่าผิวน้ำที่มีขนาดเล็ก ไม่เป็นที่นิยมรับประทาน ปลาทูน่าสายพันธุ์ต่างๆ ที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตมีหลากหลายสายพันธุ์และคุณลักษณะ ดังนี้

- Skipjack (ปลาทูน่าทองแถบ) ซึ่งสายพันธุ์ที่มีอยู่มากมาย และจำหน่ายมากอันดับแรก มีขนาดเล็ก ยาว 18-29 นิ้ว น้ำหนัก 3-7 กิโลกรัม มีเนื้อน้อย สีเข้ม

- Yellow-fin (ปลาทูน่าครีบลีง) เป็นสายพันธุ์ที่ผู้ประกอบการไทยใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตปลาทูน่ากระป๋องมากเป็นอันดับที่สอง เป็นปลาที่มีสีเข้มน้อย มีปริมาณเนื้อปลามากกว่าสายพันธุ์อื่นๆ

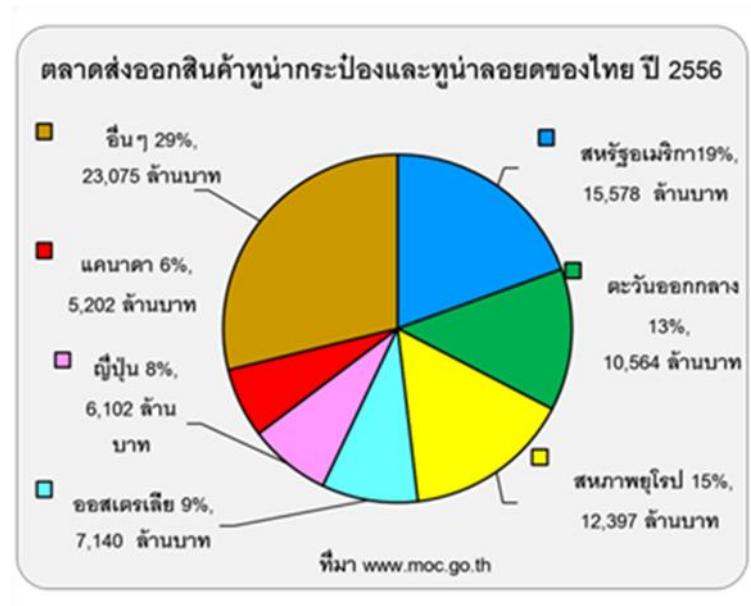
- Albacore (ปลาทูน่าครีบน้ำเงิน) เป็นสายพันธุ์ที่ผู้ประกอบการไทยใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตปลาทูน่ากระป๋องมากเป็นอันดับที่สาม มีเนื้อสีขาว จัดเป็นวัตถุดิบที่มีคุณภาพสูงที่สุดในการผลิตทูน่ากระป๋อง

- Big-eye เป็นสายพันธุ์ที่นำมาบริโภคมากกว่านำมาบรรจุกระป๋อง โดยส่วนใหญ่จะส่งออกไปญี่ปุ่นเพื่อจำหน่ายในตลาดสด

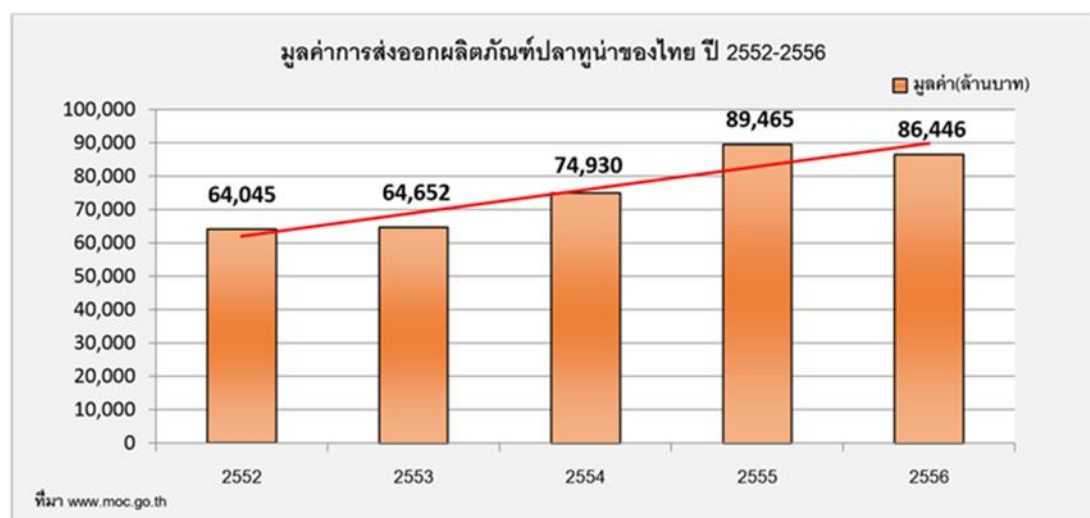
ไทยนำเข้าปลาทูน่าสายพันธุ์อื่นๆ ที่เป็นที่ยอมรับ ได้แก่ พันธุ์ทองแถบ (skipjack) ร้อยละ 80 พันธุ์ครีบเหลือง (yellow fin) ร้อยละ 15 และพันธุ์ครีบยาว (albacore) ร้อยละ 5 (ตารางที่ 1 แสดงการนำเข้าปลาทูน่าของไทยจำแนกตามพันธุ์) จากแหล่งนำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ใต้หวัน หมู่เกาะมาร์แชลล์ ญี่ปุ่น ไมโครนีเซีย ปาปัวนิวกินี เป็นต้น โดยไทยนำเข้าสัตว์น้ำสด แช่เย็น แช่แข็ง และแปรรูปจากปาปัวนิวกินีมูลค่าสูงถึง 52.92 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2556 และ 74.21 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2555 มูลค่านำเข้าขยายตัวอย่างต่อเนื่อง สะท้อนถึงความต้องการใช้วัตถุดิบในอุตสาหกรรมปลาทูน่ากระป๋องและปรุงแต่งเพื่อการส่งออก และกำลังซื้อของผู้บริโภคในต่างประเทศที่ปรับตัวดีขึ้น ซึ่งตลาดส่งออกสำคัญของไทย ได้แก่ สหรัฐฯ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น และแคนาดา (ภาพที่ 2 และตารางที่ 2 แสดงตลาดส่งออกทูน่ากระป๋องและทูน่าลอยตัวของไทย)

ภาพที่ 1 สัดส่วนการส่งออกผลิตภัณฑ์ทูน่าของไทยในปี 2556

ภาพที่ 2 ตลาดส่งออกสินค้าทุนสำรองและทุนสำรองของไทย ปี 2556

ภาพที่ 3 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าของไทยระหว่างปี 2552-2556

ตารางที่ 1 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าปลาทูน่าของไทย จำแนกตามพันธุ์ปลาทูน่า ระหว่างปี 2555-2557

Frozen Raw Tuna	Country	Quantity (Ton)			Value (Million Baht)			% Share 2557
		2555	2556	2557	2555	2556	2557	
Albacore	World	53,516	48,482	50,327	5,892	3,739	4,692	13
Yellowfin	World	120,461	105,488	97,772	9,079	7,410	5,787	16
Skipjack	World	534,572	576,713	519,000	35,262	36,375	24,877	68
Bigeye	World	3,690	15,540	17,425	249	1,034	905	2
Others	World	10,250	6,503	8,306	572	272	299	1
Total of Frozen Raw Tuna		722,489	752,725	692,830	51,054	48,828	36,560	100

ตารางที่ 2 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลาทูน่าของไทยไปยังประเทศต่างๆ ระหว่างปี 2555-2557

Products	Country	Quantity (Ton)			Value (Million Baht)			% Share 2557
		2555	2556	2557	2555	2556	2557	
1. Canned Tuna + Tuna Loin	World	559,493	550,832	595,479	82,598	80,058	76,454	100
	U.S.A.	109,479	103,758	111,124	17,747	15,578	14,791	19
	Middle east (15)	76,099	74,325	87,774	11,133	10,564	11,215	15
	EU (27)	61,300	79,914	55,510	9,519	12,397	7,677	10
	Japan	33,159	34,226	34,623	6,171	6,102	5,812	8
	Others	279,456	258,609	306,448	38,028	35,417	36,958	48
2. Tuna Petfood	World	70,571	64,381	65,530	6,867	6,387	6,846	100
	U.S.A.	7,431	8,629	7,680	592	723	746	11
	Middle east (15)	373	289	483	33	32	46	1
	EU (27)	8,508	9,380	11,215	1,167	1,314	1,726	25
	Japan	42,035	34,927	32,713	3,934	3,375	3,102	45
	Others	12,224	11,156	13,440	1,141	943	1,225	18
Total of Tuna Products 1+2		630,064	615,213	661,009	89,465	86,445	83,299	-

ที่มา: <http://www.moc.go.th>

3.1.2 จุดแข็ง และจุดอ่อน (ปัญหา/อุปสรรค) สำหรับอุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทย

3.1.2.1 จุดแข็ง/ปัจจัยหนุน

ไทยมีความได้เปรียบของทำเลที่ตั้งกับการเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบ กล่าวคือ อยู่ระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดีย อันเป็นแหล่งวัตถุดิบปลาทูน่าของโลก และแรงงานไทยมีศักยภาพและความชำนาญในการแปรรูปอาหาร โดยเฉพาะขั้นตอนการลอกหนัง แยก หัวปลา และแกะก้างออกให้เหลือเพียงเนื้อปลา ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการผลิตปลาทูน่ากระป๋อง

นอกจากนี้ ผู้ประกอบการไทยได้พัฒนาผลิตภัณฑ์จนเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ และได้รับมาตรฐานระดับสากลด้วยขั้นตอนการผลิตที่มีมาตรฐาน สะอาด ปลอดภัย และมีรสชาติถูกปากผู้บริโภค โดยได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการปรุงให้มีความหลากหลายของรสชาติตามวัฒนธรรมการรับประทานของแต่ละประเทศ รวมทั้งมีบรรจุภัณฑ์ที่ความโดดเด่น สะดวก และสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

นอกจากนี้ อุตสาหกรรมปลาหูช้างของไทยยังมีปัจจัยหนุนจากการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ของตลาดภายในและต่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์อาหารโดยรวม กล่าวคือ การมีราคาโดยเปรียบเทียบที่ถูกกว่าอาหารทะเลประเภทอื่นๆ เหมาะกับทุกเพศ ทุกวัย และสามารถรับประทานได้ทันที เพราะเป็นอาหารที่ปรุงรสสำเร็จ รวมทั้งกระแสห่วงใยในสุขภาพและรูปร่างของผู้บริโภค ความตื่นตัวในการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ที่ขยายตัว ล้วนมีส่วนช่วยผลักดันให้ความต้องการการบริโภคผลิตภัณฑ์ปลาหูช้างที่ผลิตจากปลาทะเลเพื่อสุขภาพ และถือเป็นอาหารสุขภาพขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับแนวโน้มตลาดส่งออกเริ่มขยายตลาดสู่กลุ่มตลาดใหม่ อาทิ ประเทศในตะวันออกกลาง รัสเซีย และแอฟริกา ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเปิดเสรีทางการค้า และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคที่หันมานิยมการบริโภคเนื้อปลา

3.1.2.2 จุดอ่อน/ปัญหาและอุปสรรค

ไทยขาดศักยภาพและประสิทธิภาพของการทำประมงน้ำลึกของไทยในการจับปลาหูช้าง เนื่องจากข้อจำกัดของเครื่องมือประมง ทั้งเรือประมงและเครื่องทุ่นแรงในการจับ ประกอบกับปัญหาสุขอนามัยของแหล่งวัตถุดิบและการขาดการพัฒนาและมาตรฐานของเรือประมง สะพานปลา ทำเทียบเรือ สิ่งอำนวยความสะดวกในการขนถ่ายโรงงานแปรรูปขนาดเล็ก อันส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์

ปัญหาหลักประการแรกของภาคอุตสาหกรรมประมงและปลาหูช้างของไทยคือปัญหาการใช้แรงงานที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน เนื่องจากสภาพแวดล้อมของการทำงานที่ไม่เอื้ออำนวย ปัญหาแรงงานผิดกฎหมายและการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ

การพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบสัตว์น้ำจากต่างประเทศเพื่อแปรรูปและส่งออก ซึ่งความผันผวนของปริมาณและราคาวัตถุดิบในตลาดโลก (1.2-2.3 พันดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อตัน) ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงตามภาวะการณ์จับ ฤดูจับ และอัตราแลกเปลี่ยนส่งผลต่อต้นทุนการผลิตการผลิตปลาหูช้างกระป๋องของไทยโดยตรง ทั้งนี้ ปริมาณปลาหูช้างของโลกมีปริมาณลดลงอย่างต่อเนื่องเป็นผลมาจากปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อน จึงส่งผลให้หลายองค์กรในประเทศต่างๆ ได้ออกมาตรการระงับการจับปลาหูช้างบางสายพันธุ์ เช่น ปลาหูช้างครีบสีน้ำเงิน (Bluefin) อีกทั้งยังมีการกำหนดและลดโควตาการจับปลาหูช้างพันธุ์ต่างๆ ในแต่ละปี รวมถึงมีการกำหนดห้ามการทำการค้าปลาหูช้างระหว่างประเทศหรือลดปริมาณการค้าลง ย่อมส่งผลกระทบต่อปริมาณวัตถุดิบและต้นทุนของอุตสาหกรรมปลาหูช้างแปรรูปของไทย ในขณะที่เดียวกันผู้ประกอบการเองไม่สามารถปรับขึ้นราคาขายของสินค้าปลาหูช้างกระป๋องได้เท่าที่ควร เนื่องจากเป็นสินค้านำเข้าในความรู้สึกรักของผู้บริโภค

นอกจากนี้ ภาคอุตสาหกรรมปลาหูช้างยังประสบอุปสรรคจากปัญหาการกีดกันทางการค้าโดยประเทศผู้นำเข้าทั้งในรูปแบบที่เป็นภาษีและไม่ใช่อาชีพ อาทิ ความเสียหายจาก

การที่สหภาพยุโรปเก็บภาษีนำเข้าปลาทูน่ากระป๋องจากไทยในอัตราที่สูงมากถึงร้อยละ 24 ซึ่งน่าจะเกือบสูงที่สุดในโลก ในขณะที่อีกหลายประเทศ เช่น ประเทศในภูมิภาคแอฟริกา แคริบเบียน และ หมู่เกาะแปซิฟิก ได้รับการยกเว้นการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (GSP) และการบังคับให้ปฏิบัติตามระเบียบการนำเข้า

ทั้งนี้ การตรวจสอบแหล่งกำเนิดสินค้าถือเป็นประเด็นสำคัญในการนำมาใช้เป็นข้อกีดกันทางการค้าในหลายประเทศ อาทิ EU จะมีการตรวจสอบดีเอ็นเอสายพันธุ์ปลาทูน่าที่นำมาใช้เป็นวัตถุดิบ และญี่ปุ่นภายใต้ JTEPA จะตรวจสอบแหล่งที่มาของวัตถุดิบ สัตว์ชาติ เรือประมงและลูกเรือ และกำหนดน่านน้ำของการจับปลาดังกล่าวด้วย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผลผลิตปลาทูน่ากระป๋องของไทยแม้จะใช้วัตถุดิบนำเข้ามาจากต่างประเทศ แต่ผลิตภัณฑ์จะอาศัยกฎการแปลงสภาพอย่างเพียงพอ (Substantial Transformation Rule) โดยเปลี่ยนพิกัดสินค้าผลิตภัณฑ์จากปลาทูน่าสด/แช่แข็งมาเป็นปลาทูน่ากระป๋องและปรุงแต่ง (จากพิกัด HS 03 เป็น HS 16) ดังนั้น สินค้าจึงถือว่ามีแหล่งกำเนิดในไทย

อย่างไรก็ดี ภาคอุตสาหกรรมประมงของไทยกำลังประสบอุปสรรคล่าสุดจากผลกระทบของการออกกฎระเบียบและการออกใบเหลืองประกาศเตือนของสหภาพยุโรป (EU) ต่อไทยในปัญหาการประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุมของไทย (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing: IUU)) ซึ่งบังคับใช้กับสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางทะเลที่วางจำหน่ายใน EU ทั้งหมด ทั้งที่จับและหรือผลิตภายในและนอก EU และเกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมประมงตลอดสายการผลิต ซึ่งปัจจุบันไทยถูกประกาศเตือน (ใบเหลือง) เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2558 ซึ่งจะยังไม่ส่งผลกระทบต่อมาตรการการนำเข้าสินค้าประมงจากประเทศนั้นๆ และหากไทยแก้ปัญหาไม่สำเร็จ จะถูกขึ้นบัญชีเป็น non-cooperating third country (ออกใบแดง) อันจะนำไปสู่การห้ามนำเข้าสินค้าประมงจากไทยไปยังตลาด EU นอกจากนี้ การทำประมงแบบ overfishing ของไทยยังถูกมองจากต่างชาติว่ามีส่วนนำไปสู่ปัญหาแรงงานและการค้ามนุษย์

3.1.3 การปรับตัวของภาครัฐและภาคเอกชนของไทยต่อปัญหาและอุปสรรคในอุตสาหกรรมประมงและปลาทูน่า

รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อแก้ปัญหา/อุปสรรคต่างๆ โดยเฉพาะเพื่อรองรับผลกระทบจากกฎระเบียบเรื่องการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing: IUU)⁵ โดยเน้นการปรับปรุงการบริหารจัดการประมงของไทยให้เข้มแข็ง บูรณาการ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งผลักดันความร่วมมือด้านการประมงระหว่างไทย-ประเทศแหล่งวัตถุดิบด้านประมง โดยเฉพาะกับปาปัวนิวกินี อาทิ

1) การประกาศใช้ พ.ร.บ. การประมงฉบับใหม่ ที่จะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 27 มิถุนายน 2558 ซึ่งเปรียบเสมือนการปฏิรูปการประมงครั้งยิ่งใหญ่ของไทย โดยมีสาระครอบคลุมทั้งการประมงในและนอกน่านน้ำ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การมีส่วนร่วมของชุมชน และการอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรประมง ทั้งนี้ ได้กำหนดมาตรการรัฐเจ้าของท่าเรือ (Port State Measures) อันเป็นข้อผูกพันของประเทศไทยในฐานะเป็นสมาชิกขององค์การจัดการประมงในระดับภูมิภาค

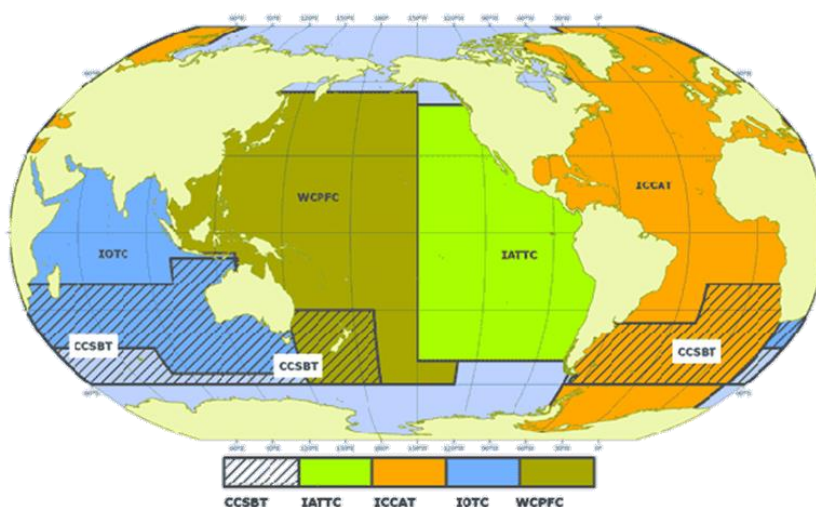
⁵ ปาปัวนิวกินีก็ถูกออกประกาศเตือนกรณี IUU จาก EU (ใบเหลือง) เมื่อเดือนมิถุนายน 2557

โดยเฉพาะองค์การ IOTC (Indian Ocean Tuna Commission) ซึ่งต้องกำหนดให้สามารถควบคุมและป้องกันเรือประมงต่างชาติที่มีอยู่ในบัญชีรายชื่อเรือประมงที่ทำผิดกฎหมายในภูมิภาคต่างๆ ที่มาเข้าเทียบท่าในประเทศและต้องมีการกำหนดท่าเทียบเรือที่แน่ชัด ทั้งนี้เพื่อให้เรือต่างชาติเข้าเทียบท่าโดยมีกฎระเบียบ ข้อบังคับในการต้องแจ้งล่วงหน้า มีการตรวจสอบเอกสารเพื่อให้ทราบอย่างแน่ชัดว่าสัตว์นำที่จับมาได้เกี่ยวข้องกับการทำประมง IUU หากเรือประมงต่างชาติที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าว มีโทษปรับตั้งแต่ 1-30 ล้านบาท รวมทั้งมาตรการควบคุมการทำประมงนอกน่านน้ำของเรือที่ชักธงไทยทั้งในน่านน้ำรัฐต่างประเทศและในทะเลหลวง โดยเรือทุกลำต้องได้รับอนุญาตจากกรมประมงก่อนออกไปทำประมง และต้องติดตั้งเครื่องมือติดตามตำแหน่งเรือประมง หากฝ่าฝืนจะมีโทษปรับไม่เกิน 1 ล้านบาท และหากกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายของรัฐที่ออกใบอนุญาต จะถูกเพิกถอนใบอนุญาตทำประมงและขึ้นบัญชีดำไม่ให้ทำการประมงนอกน่านน้ำอีกต่อไป และกรณีที่กระทำการฝ่าฝืนกฎระเบียบและข้อบังคับขององค์กรจัดการประมงระดับภูมิภาคที่ดูแลทะเลหลวง เมื่อกลับเข้าประเทศไทย จะถูกลงโทษปรับตั้งแต่ 1-30 ล้านบาท

2) การจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติเพื่อต่อต้านการทำประมงแบบ IUU รวมทั้งการออกมาตรการและกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

3) การเปิดศูนย์ควบคุมการเข้า-ออกท่าเรือ (Port In-Port Out Controlling Center)

4) การผลักดันให้มีการอนุวัติความตกลงด้านประมงระหว่างประเทศที่สำคัญ เช่น UN Fish Stock Agreement (ค.ศ. 1995) และ FAO Port state Measures Agreement (ค.ศ. 2009) และการเข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญาระดับภูมิภาคที่เกี่ยวข้องอื่นๆ รวมถึง Indian Ocean Tuna Commission (IOTC) ที่มีสถานะเป็น Regional Fishing Management Organizations : RFMOs ซึ่งไทยเป็นสมาชิก ในขณะที่องค์กร Western and Central Pacific Fisheries Commission ของภูมิภาคแปซิฟิก ไทยไม่ได้เป็นภาคีแต่เข้าร่วมการประชุมต่อเนื่องทุกปีในฐานะผู้สังเกตการณ์

ภาพที่ 4 พื้นที่และขอบเขตของแต่ละองค์กรดูแลจัดการทรัพยากรปลาทูน่าระดับภูมิภาค (Regional Fisheries Management Organizations)

สำหรับภาคเอกชนไทยนั้นมีความเข้มแข็งและมีการรวมตัวกันอย่างพร้อมเพรียง อาทิ สมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูป ซึ่งจัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี 2513 สมาคมอาหารแช่เยือกแข็ง สมาคมผู้ผลิตอาหารทะเลสำเร็จรูป และสมาคมอุตสาหกรรมปลาทูน่า ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มผู้ผลิตปลาทูน่าจำนวน 16 บริษัท จัดตั้งไทยขึ้นเมื่อเดือนกรกฎาคม 2556 เป็นต้น ซึ่งสมาคมเหล่านี้ได้รวมกันเป็น “สมาพันธ์ผู้ผลิตสินค้าประมงไทย” (Thai Fisheries Producers Coalition) เพื่อจะผลักดันพันธกิจ 6 ด้าน ได้แก่ ความปลอดภัยอาหาร การใช้ทรัพยากรประมงอย่างยั่งยืน จริยธรรมในการปฏิบัติต่อแรงงานตลอดห่วงโซ่การผลิต โดยทุกบริษัทได้ร่วมกันประกาศเจตนารมณ์ต่อต้านการใช้แรงงานผิดกฎหมาย การต่อต้านการทำประมงผิดกฎหมาย และการสนับสนุนการเจรจาเขตการค้าเสรีในทุกกรอบเพื่อเปิดตลาดและลดอุปสรรคทางการค้าและเทคนิค เช่น กรอบไทย-สหภาพยุโรปว่าจะต้องไม่มีการกำหนดเรื่องแหล่งกำเนิดสินค้าเป็นจุดยืนเดียวกันทั่วโลก นอกจากนี้ เนื่องจากวัตถุดิบเป็นหัวใจสำคัญในการผลิตส่งออก สมาคมฯ จะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับวัตถุดิบและตลาด และจะมุ่งพัฒนาแหล่งวัตถุดิบทูน่าในด้านปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งหาวัตถุดิบจากต่างประเทศเข้าสู่อุตสาหกรรมในไทยให้มากที่สุด โดยเฉพาะจากแหล่งในมหาสมุทรแปซิฟิก เช่น ปาปัวนิวกินี หมู่เกาะโซโลมอน หมู่เกาะมาร์แชลล์ ตลอดจนตั้งเป้าที่จะเข้าไปร่วมลงทุนเพื่อหาแหล่งวัตถุดิบในเมียนมาร์ เวียดนาม และอินโดนีเซียต่อไป

สรุป ไทยถือเป็นผู้ผลิตและส่งออกปลาทูน่ากระป๋องและปรุงแต่งอันดับหนึ่งของโลก โดยอุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทยมีศักยภาพและขีดความสามารถที่สามารถขยายตัวและนำรายได้เข้าประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากความได้เปรียบของทำเลที่ตั้งของการเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบ เทคโนโลยีและความชำนาญของแรงงานไทยในการแปรรูปสินค้าประมง การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ อย่งไรก็ดี ไทยขาดศักยภาพและประสิทธิภาพของการทำประมงน้ำลึกของไทย จึงต้องพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบปลาทูน่าจากต่างประเทศ ซึ่งไทยต้องประสบกับความผันผวนของปริมาณและราคาวัตถุดิบในตลาดโลกและปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบเนื่องจากปริมาณปลาทูน่าลดลงอย่างต่อเนื่องเนื่องจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นอกจากนี้ ภาคอุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทยยังต้องประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานและการใช้แรงงานผิดกฎหมายและไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล การเพิ่มขึ้นของค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ การกีดกีดทางการค้าทั้งในรูปของภาษี (EU เก็บภาษีสินค้าจากไทยในอัตราที่สูงมากถึงร้อยละ 24) และไม่ใช่ภาษี และอุปสรรคล่าสุดจากผลกระทบของการออกกฎระเบียบและการออกใบเหลืองประกาศเตือนของ EU ต่อไทยในปัญหาการประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุมของไทย (IUU) ซึ่งรัฐบาลไทยได้ดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ โดยเฉพาะเพื่อรองรับผลกระทบจากกฎระเบียบเรื่องการทำประมง

⁶ 16 บริษัทที่เข้าร่วมในการก่อตั้งสมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทย ได้แก่ บริษัท ไทยรวมสินพัฒนาอุตสาหกรรม จำกัด บริษัท ไทยยูเนียนโพรเซสโปรดักส์ จำกัด (มหาชน) บริษัท สงขลาแคนนิ่ง จำกัด (มหาชน) บริษัท ยูนิคอร์น จำกัด (มหาชน) บริษัท ไอ.เอส.เอ.แวลู จำกัด บริษัท เข้าท์อีสต์เอเชียแนคเกจจิงแอนด์แคนนิ่ง จำกัด บริษัท โซติวิฒน์อุตสาหกรรมการผลิต จำกัด บริษัท พัทยาฟู้ดอินดัสตรี จำกัด บริษัท เอส.เค.ฟู้ดส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) บริษัท ทropicคอลแคนนิ่ง (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) บริษัท อาร์.เอส.แคนเนอร์ จำกัด บริษัท โกลเด้นไฟร์ซ์ แคนนิ่ง จำกัด บริษัท เอส.พี.เอ. อินเตอร์เนชั่นแนล ฟู้ด กรุ๊ป จำกัด บริษัท เอ็ม เอ็ม พี อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด บริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด บริษัท เอเชียัน อะโลอันซ์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด

IUU โดยเน้นการปรับปรุงการบริหารจัดการประมงของไทยให้เข้มแข็ง บูรณาการ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งผลักดันความร่วมมือด้านการประมงระหว่างไทย-ประเทศแหล่งวัตถุดิบด้านประมง โดยเฉพาะกับปาปัวนิวกินี ในขณะเดียวกัน ภาคอุตสาหกรรมประมงของไทยมุ่งเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบโดยตรง ตลอดจนตื่นตัวและให้ความสำคัญยิ่งขึ้นต่อการทำธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่ออย่างยั่งยืน

3.2 ความสำคัญและศักยภาพด้านเศรษฐกิจของปาปัวนิวกินีในฐานะประเทศยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจต่อไทย

3.2.1 การเป็นประเทศยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจต่อไทย

3.2.1.1 จุดแข็ง

ปาปัวนิวกินีมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติอาทิ ทรัพยากรทางทะเล ทองคำ ป่าไม้ น้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติและมีที่ตั้งในจุดยุทธศาสตร์ที่ใกล้ออสเตรเลียและประเทศหมู่เกาะแปซิฟิก และศักยภาพในการเป็นแหล่งกระจายสินค้า โดยมีท่าเรือขนส่งสินค้าหลายแห่ง รวมทั้งยังได้รับสิทธิพิเศษจากสหภาพยุโรป (EU) ภายใต้ Interim Economic Partnership Agreement (IEPA) ที่อนุญาตให้ปาปัวนิวกินีสามารถส่งสินค้าผลิตภัณฑ์สัตว์แปรรูป/ปรุงสุกไปยังประเทศใน EU โดยไม่เสียภาษี สำหรับการผลิตสินค้าในปาปัวนิวกินี (Made in Papua New Guinea) เพื่อส่งออกจะได้รับสิทธิประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรีที่ปาปัวนิวกินีมีกับประเทศต่างๆ ได้แก่ Pacific Agreement on Closer Economic Relations Plus, The South Pacific Regional Trade and Economic Cooperation Agreement (PARTECA) , Pacific Islands Forum, Melanesian Spearhead Group Trade Agreement (MSGTA) , Papua New Guinea-Australia Trade and Commercial Relation Agreement (PATCRA) เป็นต้น

3.2.1.2 จุดอ่อน

อย่างไรก็ดี โครงสร้างพื้นฐานในปาปัวนิวกินีที่ยังไม่ครอบคลุมทั่วทุกพื้นที่ของประเทศ ทำให้การขนส่งยากลำบาก และปัญหาความไม่ปลอดภัย การขาดเสถียรภาพของการเมืองภายใน รวมทั้งข้อพิงระวังในการดำเนินธุรกิจจากปัญหาทุจริตในส่วนราชการและภาคเอกชน นอกจากนี้ บริษัทที่เข้าไปลงทุนจะประสบกับปัญหาแรงงานชาวปาปัวนิวกินีที่ขาดทักษะการทำงาน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานโดยรวม ความไม่ชัดเจนหรือการบังคับใช้อย่างไม่เคร่งครัดของกฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปปาปัวนิวกินีและค่าที่พักค่อนข้างสูง⁷

3.2.2 ความสำคัญและศักยภาพของปาปัวนิวกินีต่ออุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทย

จุดแข็ง

ปาปัวนิวกินีมีพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ขนาด 5,957 ล้านตารางกิโลเมตร ซึ่งถือเป็นหนึ่งในประเทศที่มีอาณาเขตทางทะเลที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคหมู่เกาะแปซิฟิกและมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรประมงมากที่สุดในภูมิภาค โดยเฉพาะปลาทูน่า และปลาที่มีมูลค่าทางพาณิชย์ รวมทั้งยังมีความหลากหลายของสัตว์น้ำมากกว่า 10,000 ชนิด ซึ่งศักยภาพในการจับปลาและสัตว์น้ำสามารถให้ผลผลิตสูงถึง 800,000 ตันต่อปี

⁷ ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในออสเตรเลีย, ธุรกิจสำคัญในปาปัวนิวกินี [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.thaibizaustralia.com

สำหรับอุตสาหกรรมปลาทูน่าของปาปัวนิวกินี ปาปัวนิวกินีเป็นประเทศที่ทำการประมงทูน่ารายใหญ่ที่สุดของโลก คิดเป็นสัดส่วนของการทำประมงทูน่าร้อยละ 17 ของการจับปลาทูน่าของโลก ส่วนใหญ่เป็นปลาทูน่าพันธุ์ ท้องแถบ (Skipjack) ครีบเหลือง (Yellow Fin) และ Bigeye นอกจากนี้ ปาปัวนิวกินียังมีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิตปลาทูน่าได้อีกมาก กล่าวคือ ปัจจุบันสามารถจับปลาทูน่าได้ราว 145,000 ตันต่อปี ในขณะที่ปริมาณปลาทูน่าในน่านน้ำของปาปัวนิวกินีสามารถให้ผลผลิตได้สูงถึง 370,000 ตันต่อปี ถือเป็นร้อยละ 40 ของปริมาณปลาทูน่าทั้งหมดในน่านน้ำแปซิฟิกตะวันตก ปาปัวนิวกินีส่งออกทูน่าแช่แข็ง (frozen tuna) ร้อยละ 50 ของการส่งออกทั้งหมด ตามด้วยทูน่ากระป๋อง ชิ้นส่วนทูน่าปรุงสุก (cooked loins) ปลาป่น (fish meal) และทูน่าแช่เย็น ตลาดส่งออกส่วนใหญ่ของปาปัวนิวกินี ได้แก่ EU (ส่งออกทูน่ากระป๋องและชิ้นส่วนทูน่าปรุงสุก) และประเทศไทย ฟิลิปปินส์ ซามัว และญี่ปุ่น (ส่งออกทูน่าแช่แข็ง)

ปัจจุบันเรือประมงนอกน่านน้ำขนาดใหญ่ที่ได้รับใบอนุญาตจับปลาทูน่าในน่านน้ำของปาปัวนิวกินีเป็นกองเรือประมงน่านน้ำไกล (distant water fleet) จากต่างประเทศ อาทิ ญี่ปุ่น ไต้หวัน สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์ ยุโรป โดยต้องจ่ายค่าธรรมเนียมในการทำประมงรายวัน ซึ่ง The Parties to the Nauru Agreement (PNA) ภาคิความตกลงนาอูรู ประกอบด้วย 8 ประเทศ ภาคิ ได้แก่ ปาปัวนิวกินี หมู่เกาะโซโลมอน ปาเลา สหพันธรัฐไมโครนีเซีย คิริบาส ตูวาลู และหมู่เกาะมาร์แชลล์ ซึ่งปลาทูน่าพันธุ์ท้องแถบซึ่งนิยมนำมาแปรรูปบรรจุกระป๋องมากที่สุด ราวครึ่งหนึ่งของโลก ถูกจับในน่านน้ำของกลุ่มประเทศภาคีดังกล่าว ได้ประกาศแผนที่จะเพิ่มอัตราค่าธรรมเนียมต่อวัน จาก 6,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อวัน เป็น 10,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อวัน และกำหนดโควตาสำหรับเรือประมงไว้ 50,000 วันต่อปี ซึ่งเรือประมงแต่ละลำจะกำหนดวันทำประมงสลับกันไป แต่เมื่อนับรวมกันแล้ว ต้องไม่เกินโควตา ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับอุปสงค์ที่สูงขึ้นจากทั้งนานาชาติและผู้ประกอบการท้องถิ่น ทั้งนี้ แม้กลุ่มประเทศภาคี PNA ไม่มีกองเรือประมงเป็นของตนเอง แต่ระบบการเก็บค่าธรรมเนียมดังกล่าวได้สร้างรายได้ให้กลุ่มประเทศหมู่เกาะแปซิฟิกเหล่านี้อย่างเป็นทางการ โดยรายได้จากค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นจาก 60 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2010 เป็น 240 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2013⁸

นอกจากนี้ รัฐบาลปาปัวนิวกินียังได้ประกาศยุทธศาสตร์วิสัยทัศน์ 2020 (Vision 2020) ที่เน้นการส่งเสริมอุตสาหกรรมประมงของประเทศ โดยระบุเป็นสาขาหลักที่ต้องได้รับการพัฒนานอกเหนือจากสาขาน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ และกำกับดูแลและพัฒนาการทำประมงปลาทูน่าและอุตสาหกรรมปลาทูน่าในประเทศ ภายใต้การกำกับดูแลของ National Fisheries Authority ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่ดูแลงานด้านประมงของปาปัวนิวกินี โดยนโยบายจะเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการส่งเสริมประสิทธิภาพการทำประมงขนาดกลางและขนาดเล็ก และการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศในการพัฒนาอุตสาหกรรมประมงต่อเนื่อง

⁸ สำนักข่าว AFP, Pacific nations look to increase tuna fishing fees [ออนไลน์], 20 มิถุนายน 2558, แหล่งที่มา: <http://www.solomonstarnews.com/news/regional/2466-pacific-nations-look-to-increase-tuna-fishing-fees>.

3.2.2 การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศในการพัฒนาอุตสาหกรรมประมงต่อเนื่อง

โดยที่ปาปัวนิวกินียังไม่มีกองเรือประมงน้ำลึกเป็นของตนเองและยังไม่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำในประเทศ รายได้เข้าประเทศจากอุตสาหกรรมปลาทูน่าของปาปัวนิวกินีในช่วงทศวรรษที่ 1980 ส่วนใหญ่จึงล้วนมาจากค่าธรรมเนียมการให้สัมปทานกองเรือประมงต่างประเทศในการเข้ามาจับปลาทูน่าในน่านน้ำปาปัวนิวกินี อย่างไรก็ตาม ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา รัฐบาลปาปัวนิวกินีได้หันมาดำเนินนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมประมงต่อเนื่องและปลายน้ำ โดยเฉพาะการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศในการตั้งโรงงานแปรรูปสินค้าประมงและปลาทูน่าที่จับได้ในเขตเศรษฐกิจพิเศษของปาปัวนิวกินี ทั้งนี้ Pacific Tuna Forum ประเมินการณ์ว่า แต่ละปีวัตถุดิบปลาทูน่า 3 ใน 4 ของปริมาณปลาทูน่า 1 ล้านตัน ที่จับได้ในน่านน้ำปาปัวนิวกินีถูกส่งออกและแปรรูปในต่างประเทศ คิดเป็นมูลค่ามากถึง 1.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่หากนำวัตถุดิบปริมาณดังกล่าวมาแปรรูปในประเทศก่อนส่งออกจะเพิ่มมูลค่าสินค้าและสร้างรายได้เข้าประเทศมากกว่าเดิมถึงสองเท่า

รัฐบาลปาปัวนิวกินีได้ริเริ่มดำเนินโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมประมงต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการตั้งเขตอุตสาหกรรมประมงแปซิฟิก (Pacific Marine Industrial Zone: PMIZ) บนเนื้อที่ประมาณ 1,340 ไร่ 30 กิโลเมตรทางตอนเหนือเมืองมาดาง ด้วยเงินลงทุนจำนวน 72 ล้านดอลลาร์สหรัฐที่สนับสนุนโดยธนาคารเพื่อการนำเข้าส่งออกของจีน และให้ Shenyang International Economic and Technical Cooperation รัฐวิสาหกิจจีนเป็นผู้ดำเนินการสร้างโครงสร้างและสิ่งสาธารณูปโภคต่างๆ อาทิ ท่าเรือ สะพานปลา เครื่องผลิตไฟฟ้าและระบบกำจัดน้ำ และต่อมาได้เปลี่ยนชื่อโครงการจาก เขตอุตสาหกรรม PMIZ เป็นศูนย์อุตสาหกรรมมาดาง (Madang Industrial Center) ซึ่งมีบริษัทต่างประเทศเข้ามาลงทุนตั้งโรงงานแปรรูปประมงหลายบริษัท อาทิ

- บริษัท Niugini Tuna Limited ซึ่งเป็นการร่วมลงทุนระหว่าง 3 บริษัท ได้แก่ R D Corporation ของฟิลิปปินส์ เครือ Fairwell Fisheries Group ของไต้หวัน และ Tri Marine International ของสหรัฐฯ

- บริษัท R D Tuna ซึ่งปัจจุบันเป็นโรงงานแปรรูปที่ใหญ่ที่สุดในปาปัวนิวกินี ได้เพิ่มกำลังการผลิตกว่าสองเท่าและสร้างงานในพื้นที่กว่า 3,000 ตำแหน่ง

- บริษัท Sapmer-Pirou JV จากฝรั่งเศสที่เข้าไปลงทุนสร้างสะพานปลา ท่าเรือ โรงซอมเรือ เป็นต้น

ซึ่งสหภาพยุโรปคาดการณ์ไว้ว่า ภายใน 2016 หากปาปัวนิวกินีสามารถพัฒนาอุตสาหกรรมประมงตามแผนที่ตั้งไว้ อุตสาหกรรมประมงต่อเนื่องจะสร้างงานกว่า 53,000 ตำแหน่ง

สรุป ปาปัวนิวกินีถือเป็นประเทศยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจของไทยที่มีศักยภาพสามารถพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือด้านประมงกับไทย เนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรประมงและทำการประมงทูน่ารายใหญ่ที่สุดของโลก คิดเป็นร้อยละ 17 ของการจับปลาทูน่าของโลก มีที่ตั้งในจุดยุทธศาสตร์และศักยภาพในการเป็นแหล่งกระจายสินค้า รวมทั้งได้รับสิทธิพิเศษจาก EU ภายใต้ Interim Economic Partnership Agreement (IEPA) และสิทธิประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรีกับประเทศต่างๆ ตลอดจนยุทธศาสตร์ Vision 2020 ของรัฐบาลปาปัวนิวกินีที่เน้นการ

พัฒนาอุตสาหกรรมประมง และส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศในการพัฒนาอุตสาหกรรมประมง ต่อเนื่องและปลายน้ำในโครงการศูนย์อุตสาหกรรมมาดิง

3.3 โอกาสสำหรับการพัฒนาความร่วมมือด้านการประมงปลาทูน่าระหว่างไทย-ปาปัวนิวกินี

รัฐบาลไทยได้พยายามผลักดันให้มีความร่วมมือด้านการประมงระหว่างไทย-ประเทศแหล่ง วัตถุประสงค์ด้านประมง โดยเฉพาะกับปาปัวนิวกินี ซึ่งไทยและปาปัวนิวกินีเข้าสู่กระบวนการเจรจาจัดทำ บันทึกความเข้าใจความร่วมมือด้านประมง ตั้งแต่ปี 2555 และสามารถบรรลุกระบวนการเจรจากัน เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2557 ที่ผ่านมา ซึ่งฝ่ายไทยพยายามผลักดันให้มีการลงนามในโอกาสแรก

ความร่วมมือภายใต้บันทึกความเข้าใจดังกล่าวประกอบด้วย (1) การแลกเปลี่ยนข้อมูลและเทคโนโลยีของการพัฒนาแหล่งทรัพยากรประมงอย่างยั่งยืน (2) การวิจัยและการจัดการทรัพยากร ประมงชายฝั่ง (3) การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการแปรรูปผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ รวมทั้งความมั่นคงทาง อาหาร (4) การส่งเสริมความร่วมมือของภาคเอกชนในการทำประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การแปรรูป และการนำเข้า-ส่งออกผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำและ (5) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของการดำเนิน นโยบาย กฎระเบียบด้านการประมง การส่งเสริมการค้าการลงทุนและการขยายตลาดในระดับภูมิภาค และระดับโลก นอกจากนี้ ยังรวมไปถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับปาปัวนิวกินีด้านการตรวจสอบ ย้อนหลัง (traceability of fisheries products) ข้อมูลการจับสัตว์น้ำ การเร่งรัดการออกใบรับรอง การจับสัตว์น้ำ (Catch certificate) การติดตาม การควบคุม และการเฝ้าระวังกองเรือประมง (Monitoring, Control and Surveillance) รวมทั้งมาตรการติดตั้งระบบติดตามเรือประมง Vessel Monitoring System สำหรับเรือประมงขนาดใหญ่ที่เข้าไปทำการประมงในน่านน้ำปาปัวนิวกินี ซึ่ง ปัจจุบันมีเรือประมงอวนลากที่ชกธงไทยเข้าไปทำประมงในปาปัวนิวกินีจำนวน 63 ลำ เพื่อให้เป็นไปตามหลักสากลและระดับภูมิภาค⁹

สำหรับการลงทุนของภาคเอกชนไทยด้านประมงในปาปัวนิวกินีนั้น บริษัท ไทยรวมสิน พัฒนาอุตสาหกรรม จำกัด) ในเครือบริษัท Thai Union Frozen (ผู้ผลิตปลากระป๋องรายใหญ่ที่สุดของโลก) ได้ร่วมทุนกับบริษัท Frabelle Fishing Corporation และ Century Canning Corporation ของฟิลิปปินส์ เมื่อปี 2552 จัดตั้งบริษัทมาเจสติก ซีฟู้ด คอร์ปอเรชั่น จำกัด ที่เมือง Malahang ปาปัวนิวกินี (มูลค่า 38 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) เพื่อดำเนินธุรกิจการจับปลาทูน่าในน่านน้ำ ปาปัวนิวกินีและบริเวณใกล้เคียง และตั้งโรงงานผลิตปลาทูน่ากระป๋องในปาปัวนิวกินี โดยได้ช่วยสร้าง งานในพื้นที่กว่า 5,000 ตำแหน่ง และ ส่งผลให้บริษัทเข้าถึงแหล่งปลาทูน่าได้มากขึ้นซึ่งช่วยในด้านการ จัดหาวัตถุดิบในการผลิต¹⁰ รวมทั้งการผลิตและการส่งออกจากประเทศปาปัวนิวกินีไปยังกลุ่ม ประเทศยุโรปที่ปาปัวนิวกินีได้รับสิทธิพิเศษทางด้านภาษีจาก EU ภายใต้ Interim Economic Partnership Agreement (IEPA) ที่อนุญาตให้ปาปัวนิวกินีและผู้ประกอบการที่ตั้งโรงงานผลิต

⁹ ศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย, ผลการประชุม ครั้งที่ 1/2558, 6 พฤษภาคม 2558.

¹⁰ กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ กระทรวงการต่างประเทศ, ผลการประชุมเตรียมการการจัดประชุม Thailand Pacific Island Countries ครั้งที่ 2, โดยผู้แทน บมจ. ไทยยูเนี่ยนโปรดิวเซอร์ จำกัด, 6 พฤษภาคม 2558.

ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำแปรรูปสุกในประเทศสามารถส่งสินค้าผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำแปรรูปและปรุงสุก ไปยังประเทศใน EU โดยไม่เสียภาษี

นอกจากนี้ ไทยและปาปัวนิวกินียังมีการเจรจาความตกลงในกรอบต่างๆ อาทิ ความตกลงเพื่อการเว้นการเก็บภาษีซ้อน และความตกลงเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน ซึ่งหากความตกลงดังกล่าวเจรจาแล้วเสร็จและมีการลงนามร่วมกันแล้ว จะยังมีส่วนช่วยส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างสองประเทศยิ่งขึ้น

3.4 บทวิเคราะห์ความเป็นหุ้นส่วนของความร่วมมือระหว่างไทยและปาปัวนิวกินีด้านประมงปลาทูน่า โดยใช้แนวคิด SWOT Analysis

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ SWOT Analysis

ไทยและปาปัวนิวกินี	
Opportunity	<ul style="list-style-type: none"> - การเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ต่อผลิตภัณฑ์อาหารโดยรวมทั้งในตลาดภายในและต่างประเทศ - กระแสความนิยมผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและการบริโภคเนื้อปลา - แนวโน้มตลาดส่งออกที่ขยายตัวในกลุ่มตลาดใหม่ - ความสัมพันธ์ที่ดีใกล้ชิดระหว่างสองประเทศ ที่มีการแลกเปลี่ยนการเยือนและหารือระดับต่างๆ อย่างต่อเนื่อง - กลไกการหารือและความตกลงในกรอบต่างๆ ระหว่างสองประเทศที่ช่วยส่งเสริมความร่วมมือด้านประมงระหว่างไทย-ปาปัวนิวกินี ได้แก่ การประชุม Thailand-Pacific Island Countries Forum การประชุม Post-Forum Dialogue ในกรอบ Pacific Island Forum กลไกหารือ Bilateral Consultations ระดับปลัดกระทรวงการต่างประเทศ กลไกความร่วมมือระดับสภาหอการค้าและสภาอุตสาหกรรมของทั้งสองประเทศที่ได้ลงนามไว้ ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางด้านวิชาการ บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านประมงระหว่างไทย-ปาปัวนิวกินีที่ผ่านกระบวนการเจรจาและพร้อมลงนาม รวมทั้งความตกลงว่าด้วยการเว้นการเก็บภาษีซ้อนและเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนที่ทั้งสองประเทศผลักดันให้มีการเจรจาจัดทำ
Threat	<ul style="list-style-type: none"> - การขาดแคลนวัตถุดิบและปริมาณปลาทูน่าลดลงอย่างต่อเนื่องเนื่องจากปัญหาและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ - ความผันผวนของปริมาณและราคาวัตถุดิบในตลาดโลก - การออกกฎระเบียบและการออกใบเหลืองประกาศเตือนโดย EU ต่อการทำประมง IUU ของไทยและปาปัวนิวกินี

ส่งผลกระทบ

	ไทย	ปาปัวนิวกินี
Strength	<ul style="list-style-type: none"> - การเป็นผู้ผลิตปลาทูน่ากระป๋องรายใหญ่อันดับหนึ่งของโลก - ความได้เปรียบของทำเลที่ตั้งของการเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบ - ศักยภาพและความชำนาญของแรงงานไทยในการแปรรูปสินค้าประมง การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ - การปรับตัวของภาครัฐของไทยต่อผลกระทบการออกกฎระเบียบของ EU ต่อการทำประมง IUU - การปรับตัวของภาคเอกชนไทยโดยการเข้าไปลงทุนในอุตสาหกรรมประมงต่อเนื่องในปาปัวนิวกินีเพื่อเข้าถึง และใช้ประโยชน์แหล่งวัตถุดิบโดยตรง - ภาคอุตสาหกรรมประมงของไทยตื่นตัว และให้ความสำคัญกับการทำธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่ออย่างยั่งยืน อาทิ ความปลอดภัยของอาหาร การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน และจริยธรรมในการปฏิบัติต่อแรงงาน เป็นต้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรประมงและเป็นแหล่งจับปลาทูน่าที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก - ที่ตั้งในจุดยุทธศาสตร์และศักยภาพของการเป็นแหล่งกระจายสินค้าสินค้า - สิทธิพิเศษจาก EU ภายใต้ Interim Economic Partnership Agreement (IEPA) และสิทธิประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรีกับประเทศต่างๆ - ยุทธศาสตร์ Vision 2020 ของปาปัวนิวกินี ที่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมประมง และส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศในการพัฒนาอุตสาหกรรมประมงต่อเนื่อง/ปลายน้ำในโครงการศูนย์อุตสาหกรรมมาดิง
Weakness	<ul style="list-style-type: none"> - การพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบปลาทูน่าจากต่างประเทศ - การขาดแคลนวัตถุดิบเนื่องจากปริมาณปลาทูน่าลดลงอย่างต่อเนื่องเนื่องจากปัญหาและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ - การขาดศักยภาพและประสิทธิภาพของการทำประมงน้ำลึกของไทย - ปัญหาขาดแคลนแรงงานและการใช้แรงงานผิดกฎหมายและไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล - การเพิ่มขึ้นของค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ - การกีดกีดทางการค้าทั้งในรูปของภาษีจาก EU (เก็บภาษีสินค้าประมงจากไทยในอัตราที่สูงมากถึงร้อยละ 24) 	<ul style="list-style-type: none"> - การขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐาน - การขาดการพัฒนาอุตสาหกรรมประมงต่อเนื่องในประเทศ - ข้อพิพาทระวางในการดำเนินธุรกิจ อาทิ ปัญหาทุจริตในส่วนราชการและภาคเอกชน ปัญหาความปลอดภัย การบังคับใช้กฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่สูงมาก และคู่แข่งนักลงทุนจากต่างประเทศ

จากตารางการวิเคราะห์ด้วยแนวคิด SWOT Analysis ข้างต้น ผู้เขียนสามารถสรุปได้ว่าไทยและปาปัวนิวกินีสามารถพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของการร่วมมือทางด้านการประมงปลาทูน่า กล่าวคือ

1) จุดเด่น/จุดอ่อน ไทยมีข้อได้เปรียบในแง่ของขีดความสามารถและศักยภาพของการเป็นผู้ผลิตและส่งออกปลาทูน่ากระป๋องรายใหญ่ของโลก แต่มีจุดอ่อนที่ต้องพึ่งพาวัตถุดิบปลาทูน่าส่วนใหญ่จากต่างประเทศและการกีดกันทางการค้าในรูปของภาษีซึ่งทำให้เกิดการปรับตัวของภาคอุตสาหกรรมทูน่าของไทยที่มุ่งเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบโดยตรง สอดคล้องกับจุดเด่นของปาปัวนิวกินีเป็นแหล่งวัตถุดิบปลาทูน่าแหล่งใหญ่ของโลกและได้รับสิทธิพิเศษจาก EU ภายใต้ IEPA และสิทธิประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรีกับประเทศต่างๆ ตลอดจนนโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศของปาปัวนิวกินีในการพัฒนาอุตสาหกรรมประมงในประเทศและจุดอ่อนของปาปัวนิวกินีที่ยังขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและอุตสาหกรรมประมงต่อเนื่อง/ปลายน้ำ

2) นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ที่ดีและใกล้ชิดระหว่างสองประเทศในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาและกลไกการหารือและความตกลงในกรอบต่างๆ โดยเฉพาะบันทึกความเข้าใจด้วยความร่วมมือด้านประมงระหว่างไทย-ปาปัวนิวกินีที่ผ่านกระบวนการเจรจาและพร้อมลงนาม จะมีส่วนเอื้อต่อโอกาสการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของการร่วมมือด้านประมงระหว่างกันต่อไป

3) ทั้งสองประเทศต้องเผชิญความท้าทายรูปแบบเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบของการออกกฎระเบียบต่อต้านการประมงแบบ IUU และการโดนใบเหลืองโดย EU ปัญหาการลดลงของทรัพยากรปลาทะเลอันเนื่องมาจากปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการทำประมงแบบ overfishing ความท้าทายเหล่านี้ส่งผลให้รัฐบาลทั้งสองประเทศเห็นถึงความจำเป็นต้องเร่งรัดดำเนินมาตรการปรับปรุงการบริหารจัดการประมงให้เข้มแข็ง บูรณาการ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และผลักดันความร่วมมือด้านการประมงทั้งระดับทวิภาคีและระดับภูมิภาค ในขณะที่เดียวกันภาคอุตสาหกรรมประมงของทั้งไทยและปาปัวนิวกินีตื่นตัวและให้ความสำคัญยิ่งขึ้นต่อการทำธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่ออย่างยั่งยืน

สรุป ไทยและปาปัวนิวกินีสามารถพัฒนาความร่วมมือด้านการประมงปลาทูน่าระหว่างกันได้บนพื้นฐานความสัมพันธ์ที่ดีและใกล้ชิดระหว่างสองประเทศและกลไกการหารือและความตกลงในกรอบต่างๆ ที่มีอยู่และกำลังผลักดันในการเจรจาจัดทำ ปัจจัยภายในของแต่ละประเทศที่เกื้อหนุนระหว่างกัน โอกาสจากปัจจัยภายนอกทั้งในแง่อุปสงค์และการมีตลาดใหม่เพิ่มขึ้น รวมถึงปัจจัยหนุนจากภายนอกหลายประการทั้งจากการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ต่อผลิตภัณฑ์อาหารโดยรวมทั้งในตลาดภายในและต่างประเทศ กระแสความนิยมผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและการบริโภคเนื้อปลา และแนวโน้มตลาดส่งออกที่ขยายตัวในกลุ่มตลาดใหม่ ตลอดจนแม้กระทั่งความท้าทายรูปแบบต่างๆ ที่ทั้งสองประเทศต้องเผชิญและสามารถร่วมมือกันแก้ปัญหาและสร้างอำนาจต่อรองร่วมกันได้ ดังนั้น ไทยจึงควรดำเนินนโยบายเชิงรุกอย่างสร้างสรรค์และมีบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการกระชับความสัมพันธ์กับปาปัวนิวกินี ทั้งในกรอบทวิภาคีและพหุภาคี และร่วมกันผลักดันและขยายความร่วมมือด้านประมงปลาทูน่าระหว่างสองประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการเติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืนของภาคอุตสาหกรรมปลาทูน่าไทยต่อไป

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา

ไทยถือเป็นผู้ผลิตและส่งออกปลาทูน่ากระป๋องและปรุงแต่งอันดับหนึ่งของโลก โดยในปี 2556 มียอดรวมกว่า 550,832 ตัน คิดเป็นมูลค่ากว่า 80,058 ล้านบาท โดยอุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทยมีศักยภาพและขีดความสามารถที่สามารถขยายตัวและนำรายได้เข้าประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากความได้เปรียบของทำเลที่ตั้งของการเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบ เทคโนโลยีและความชำนาญของแรงงานไทยในการแปรรูปสินค้าประมง การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ อย่างไรก็ตาม ไทยขาดศักยภาพและประสิทธิภาพของการทำประมงน้ำลึกของไทย จึงต้องพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบปลาทูน่าจากต่างประเทศ ซึ่งไทยต้องประสบกับความผันผวนของปริมาณและราคาวัตถุดิบในตลาดโลกและปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบเนื่องจากปริมาณปลาทูน่าลดลงอย่างต่อเนื่องเนื่องจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นอกจากนี้ ภาคอุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทยยังต้องประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานและการใช้แรงงานผิดกฎหมายและไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล การเพิ่มขึ้นของค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ การกีดกันทางการค้าทั้งในรูปของภาษี (EU เก็บภาษีสินค้าจากไทยในอัตราที่สูงมากถึงร้อยละ 24) และไม่ใช้ภาษี และอุปสรรคล่าสุดจากผลกระทบของการออกกฎระเบียบและการออกใบเหลืองประกาศเตือนของสหภาพยุโรป (EU) ต่อไทยในปัญหาการประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุมของไทย (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing: IUU)) ซึ่งรัฐบาลไทยได้ดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ โดยเฉพาะเพื่อรองรับผลกระทบจากกฎระเบียบเรื่องการทำประมง IUU โดยเน้นการปรับปรุงการบริหารจัดการประมงของไทยให้เข้มแข็ง บูรณาการ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งผลักดันความร่วมมือด้านการประมงระหว่างไทย-ประเทศแหล่งวัตถุดิบด้านประมง โดยเฉพาะกับปาปัวนิวกินี ในขณะเดียวกัน ภาคอุตสาหกรรมประมงของไทยมุ่งเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบโดยตรง ตลอดจนต้นตัวและให้ความสำคัญยิ่งขึ้นต่อการทำธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่ออย่างยั่งยืน

ในช่วงที่ผ่านมา ไทยและปาปัวนิวกินีมีความสัมพันธ์ที่ดีและใกล้ชิด และปาปัวนิวกินีถือเป็นประเทศยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจของไทยที่มีศักยภาพสามารถพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือด้านประมงกับไทย เนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรประมงและทำการประมงทูน่ารายใหญ่ที่สุดของโลก คิดเป็นร้อยละ 17 ของการจับปลาทูน่าของโลก มีที่ตั้งในจุดยุทธศาสตร์และศักยภาพในการเป็นแหล่งกระจายสินค้า รวมทั้งได้รับสิทธิพิเศษจาก EU ภายใต้ Interim Economic Partnership Agreement (IEPA) และสิทธิประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรีกับประเทศต่างๆ ตลอดจนยุทธศาสตร์ Vision 2020 ของรัฐบาลปาปัวนิวกินีที่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมประมง และส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศในการพัฒนาอุตสาหกรรมประมงต่อเนื่องและปลายน้ำในโครงการศูนย์อุตสาหกรรมมาดิง ซึ่งปัจจุบัน บริษัท ไทยรวมสินพัฒนาอุตสาหกรรม จำกัด ในเครือบริษัท Thai

Union Frozen ได้ร่วมทุนกับบริษัทของประเทศฟิลิปปินส์ ตั้งแต่ปี 2552 จัดตั้งบริษัท มาเจสติก ซีฟู้ด คอร์ปอเรชั่น จำกัดที่ปาปัวนิวกินี เพื่อดำเนินธุรกิจการจับปลาทูน่าในน่านน้ำปาปัวนิวกินีและบริเวณใกล้เคียง และตั้งโรงงานผลิตปลาทูน่ากระป๋องในปาปัวนิวกินี

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ความเป็นหุ้นส่วนของความร่วมมือระหว่างไทยและปาปัวนิวกินี ด้านประมงปลาทูน่า โดยใช้แนวคิด SWOT Analysis สามารถสรุปได้ว่า ไทยและปาปัวนิวกินีสามารถพัฒนาความร่วมมือด้านการประมงปลาทูน่าระหว่างกันได้ บนพื้นฐานความสัมพันธ์ที่ดีและใกล้ชิดระหว่างสองประเทศและกลไกการหารือและความตกลงในกรอบต่างๆ ที่มีอยู่และกำลังผลักดันในการเจรจาจัดทำ ปัจจายภายในของแต่ละประเทศที่เกื้อหนุนระหว่างกัน โอกาสจากปัจจายภายนอกทั้งในแง่อุปสงค์และการมีตลาดใหม่เพิ่มขึ้น รวมถึงโอกาสหรือปัจจายทุนจากภายนอกหลายประการทั้งจากการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ต่อผลิตภัณฑ์อาหารโดยรวมทั้งในตลาดภายในและต่างประเทศ กระแสความนิยมผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและการบริโภคเนื้อปลา และแนวโน้มตลาดส่งออกที่ขยายตัวในกลุ่มตลาดใหม่ ตลอดจนแม้กระทั่งความท้าทายรูปแบบต่างๆ ที่ทั้งสองประเทศต้องเผชิญและสามารถร่วมมือกันแก้ปัญหาและสร้างอำนาจต่อรองร่วมกันได้ ดังนั้น ไทยจึงควรดำเนินนโยบายเชิงรุกอย่างสร้างสรรค์ และมีบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการกระชับความสัมพันธ์กับปาปัวนิวกินี ทั้งในกรอบทวิภาคีและพหุภาคี และร่วมกันผลักดันและขยายความร่วมมือด้านประมงปลาทูน่าระหว่างสองประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการเติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืนของภาคอุตสาหกรรมปลาทูน่าไทยต่อไป

4.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนขอแนะนำเสนอแนวทางส่งเสริมความสัมพันธ์กับปาปัวนิวกินีทั้งในกรอบทวิภาคีและพหุภาคี ตลอดจนกลยุทธ์ในการผลักดันและขยายความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจกับปาปัวนิวกินี เพื่อส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทยในฐานะที่เป็นผู้ผลิตและส่งออกปลาทูน่ากระป๋องและปรุงแต่งอันดับหนึ่งของโลกให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากแหล่งวัตถุดิบปลาทูน่าของปาปัวนิวกินีอย่างเต็มที่ ดังนี้

4.2.1 การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนการเยือนและการหารือในระดับและกรอบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง โดยหยิบยกเรื่องความร่วมมือด้านประมงในการหารือและการประชุมทุกครั้ง อาทิ

4.2.1.1 กรอบทวิภาคี

1) ผลักดันให้ปาปัวนิวกินีเปิดสถานเอกอัครราชทูตประจำประเทศไทย ในโอกาสแรก การมีผู้แทนทางการทูตของปาปัวนิวกินีจะช่วยกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศให้แน่นแฟ้นขึ้น รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือในมิติต่างๆ โดยเฉพาะการค้าการลงทุน

2) ผลักดันให้มีการจัดประชุม Bilateral Consultations ระดับปลัดกระทรวงการต่างประเทศระหว่างไทย-ปาปัวนิวกินีในโอกาสแรก ตามที่ทั้งสองฝ่ายได้ร่วมลงนามบันทึกความเข้าใจจัดตั้งกลไกการหารือทวิภาคีระดับปลัดกระทรวงการต่างประเทศขึ้น ตั้งแต่ปี 2556 โดยยืนยันความพร้อมของไทยในการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมครั้งแรก

3) ผลักดันให้มีการเยือนไทยอย่างเป็นทางการของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีด้านเศรษฐกิจของปาปัวนิวกินี และผลักดันให้มีการลงนามความตกลงความร่วมมือด้านการประมงและส่งเสริมการค้าการลงทุนด้านประมงอย่างเป็นทางการ

4) มอบหมายผู้แทนระดับสูงของไทยเข้าร่วมในการประชุม PIF/PFD โดยเฉพาะการประชุมปีนี้ในเดือนกันยายน 2558 ที่ปาปัวนิวกินีเป็นเจ้าภาพ และผลักดันให้มีการหารือทวิภาคีกับผู้นำของปาปัวนิวกินี โดยไทยอาจจัดให้มีผู้แทนหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนด้านประมงปลาทูน่าของไทยร่วมเดินทางไปพร้อมเพื่อร่วมหารือและเข้าพบกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนของปาปัวนิวกินีที่เกี่ยวข้อง

4.2.1.2 กรอบพหุภาคี

ใช้ประโยชน์จากกลไกการประชุม Thailand-Pacific Island Countries Forum (TPIF) ระดับผู้นำ ที่ไทยได้ริเริ่มจัดขึ้นในการชูปทบาทของไทยในฐานะต้นแบบของการพัฒนาอย่างยั่งยืน และส่งเสริมการค้าการลงทุนและความร่วมมือของภาคเอกชน โดยต่อยอดจากผลการประชุม TPIF ทั้งสองครั้ง กล่าวคือ

1) การประชุมครั้งที่ 1 เมื่อปี 2557 ซึ่งที่ประชุมได้หารืออย่างกว้างขวางเกี่ยวกับการส่งเสริมและเพิ่มพูนความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างไทย-ประเทศหมู่เกาะแปซิฟิกในสาขาการประมงและการส่งเสริม public-private partnership โดยประเทศหมู่เกาะแปซิฟิกมองไทยเป็นต้นแบบในการพัฒนาอุตสาหกรรมประมง และมีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี มีความเชี่ยวชาญด้านอุตสาหกรรมประมง และสนใจที่จะร่วมมือกับไทยในรูปแบบต่างๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการประมง อาทิ การร่วมลงทุน การเพิ่มการลงทุนโดยตรงของไทย การอบรมเพื่อขีดความสามารถของบุคลากร เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการและด้านเทคนิค เช่นการออกไปรับรองต้นกำเนิดสินค้า การรับรองมาตรฐานสินค้า การเพิ่มมูลค่าสินค้า และการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอาหารทะเลชนิดอื่น เป็นต้น

2) การประชุมครั้งที่ 2 เมื่อปี 2558 ซึ่งที่ประชุมได้ให้ความเห็นชอบต่อแผนปฏิบัติการว่าด้วยความร่วมมือหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา 11 สาขา รวมถึงสาขาความร่วมมือด้านการประมง ที่มีกำหนดดำเนินการระหว่างปี 2558-2560

4.2.2 การใช้ประโยชน์จากกรอบความตกลง และผลักดันให้มีการลงนามและเจรจาจัดทำความตกลงที่สำคัญระหว่างไทย-ปาปัวนิวกินี

1) ผลักดันให้มีการลงนามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านประมงระหว่างไทย-ปาปัวนิวกินีในโอกาสแรกสุด เพื่อดำเนินความร่วมมืออย่างเป็นทางการและมีบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนของสองประเทศ และส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทย โดยจะครอบคลุมการแลกเปลี่ยนข้อมูลและเทคโนโลยีของการพัฒนาแหล่งทรัพยากรประมงอย่างยั่งยืน การส่งเสริมความร่วมมือของภาคเอกชนในการทำประมงและการแปรรูปและการนำเข้า-ส่งออกผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของการดำเนินนโยบาย กฎระเบียบด้านการประมง การส่งเสริมการค้าการลงทุนและการขยายตลาดในระดับภูมิภาคและระดับโลก

2) ผลักดันให้มีการเจรจาความตกลงระหว่างไทย-ปาปัวนิวกินีเพื่อการเว้นการเก็บภาษีซ้อน และเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน ซึ่งหากความตกลงดังกล่าวเจรจาแล้วเสร็จและมีการลงนามร่วมกันแล้ว จะยังมีส่วนช่วยส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างสองประเทศยิ่งขึ้น

4.2.3 การส่งเสริมให้ภาคเอกชนร่วมลงทุนในโครงการที่รัฐบาลปาปัวนิวกินีส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ ร่วมกับภาคธุรกิจในพื้นที่อย่างมีความรับผิดชอบอย่างยั่งยืน โดยอาศัยกลไกความร่วมมือระดับสภาพการค้าและสภาพอุตสาหกรรมของทั้งสองประเทศที่เคยมีลงนามบันทึกความเข้าใจระหว่างหอการค้าไทยกับสภาพการค้าและอุตสาหกรรมพอร์ตมอร์สบี และบันทึกความเข้าใจระหว่างสภาพอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยกับสภาพการค้าและอุตสาหกรรมพอร์ตมอร์สบี เมื่อปี 2556

4.2.4 การจัดตั้งกลไกการทำงานอย่างมีบูรณาการทุกภาคส่วนของไทยเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงและจัดหาแหล่งวัตถุดิบปลาทูน่าจากปาปัวนิวกินี เพื่อป้องกันภาคอุตสาหกรรมในประเทศ

1) จัดตั้งคณะทำงานของไทยเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านประมงระหว่างไทย-ประเทศแหล่งวัตถุดิบปลาทูน่า โดยมีผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมหารืออย่างสม่ำเสมอเป็นประจำ เพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมความร่วมมือด้านประมงและดำเนินกลยุทธ์การเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบปลาทูน่าอย่างมีบูรณาการ

2) จัดตั้งกลไกความร่วมมือด้านประมงระหว่างไทยกับประเทศหมู่เกาะแปซิฟิก ในระดับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการและด้านเทคนิคร่วมกับผู้แทนภาคเอกชน ภายใต้กรอบ TPIF โดยจัดประชุมคู่ขนานไปกับการประชุม TPIF ประจำปี และรายงานผลให้ที่ประชุมระดับผู้นำและผู้แทนระดับสูงทราบเพื่อให้การสนับสนุนและผลักดันระดับนโยบายต่อไป

4.2.5 การส่งเสริมการประมงและการใช้ทรัพยากรประมงที่ยั่งยืนและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทย อาทิ การกำกับดูแลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดกฎหมายและกฎระเบียบของประเทศไทยและในระดับสากลส่งเสริมและสนับสนุนจริยธรรมในการปฏิบัติต่อแรงงาน การใช้ระบบการตรวจสอบคุณภาพทั้งจากของภาคเอกชนและภาครัฐ มาตรฐานสากล เพื่อให้มั่นใจว่าผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าเป็นแหล่งอาหารที่ให้โปรตีนคุณภาพสูงและปลอดภัย ปรับปรุงมาตรฐานสุขอนามัยของสถานแปรรูปสัตว์น้ำเบื้องต้นรวมทั้งโรงงานแปรรูปขนาดเล็กให้ได้มาตรฐาน GMP และ HACCP การพัฒนาศักยภาพของห้องตรวจวิเคราะห์เพื่อให้ผลตรวจวิเคราะห์รวดเร็วทันต่อปริมาณการส่งออกที่เพิ่มขึ้น เป็นต้น

4.2.6 การชูบทบาทของไทยในการเป็นต้นแบบการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผ่านกรอบความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางวิชาการ (Agreement on Technical Cooperation) ที่ไทย-ปาปัวนิวกินีมีการลงนามระหว่างกัน อาทิ การให้ทุนฝึกอบรมและเพิ่มขีดความสามารถให้บุคลากร ทั้งในรูปแบบทุนฝึกอบรมระยะสั้นและทุนศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ในด้านการเกษตรและด้านประมง การเปลี่ยนแปลงด้านสภาวะอากาศ ความมั่นคงทางด้านอาหาร

4.2.7 การแสดงบทบาทของไทยในกรอบ Pacific Islands Forum/ Post-Forum Dialogue

1) แสดงบทบาทเชิงรุกอย่างสร้างสรรค์ในฐานะประเทศคู่เจรจา ในกรอบความร่วมมือกับกลุ่มประเทศแปซิฟิก Pacific Islands Forum/ Post-Forum Dialogue โดยร่วมผลักดันประเด็นและวาระที่กลุ่มประเทศแปซิฟิกให้ความสำคัญยิ่ง อาทิ การพัฒนาอย่างยั่งยืน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การรักษาและอนุรักษ์มหาสมุทร และการใช้ทรัพยากรประมงอย่างยั่งยืน โดยย้ำให้ประเทศหมู่เกาะแปซิฟิกเห็นถึงความมุ่งมั่นของไทยต่อการใช้ทรัพยากรประมงและการทำประมงอย่างยั่งยืน

2) พัฒนาความร่วมมือกับสำนักงานเลขาธิการ PIF โดยต่ออายุบันทึกความตกลงว่าด้วยความร่วมมือระหว่างไทย-สำนักงานเลขาธิการ PIF ที่หมดอายุลง โดยควรทำความรู้จักและคุ้นเคยกับ Dame Meg Taylor นักการทูตสตรีชาวปาปัวนิวกินี ที่เพิ่งได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการคนใหม่ของ PIF เมื่อปลายปี 2557 ทั้งนี้ ความตกลงความร่วมมือฉบับใหม่กับสำนักงานเลขาธิการ PIF ควรครอบคลุมความร่วมมือด้านประมง

4.2.8 การแสวงหาความร่วมมือระหว่างไทยกับ Pacific Islands Forum Fisheries Agency (FFA) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักด้านประมงของกรอบ PIF และผลักดันให้ไทยเป็นภาคีของ Western and Central Pacific Fisheries Commission องค์กรด้านประมงของภูมิภาคแปซิฟิกที่มีสถานะเป็น Regional Fishing Management Organizations ซึ่งไทยไม่ได้เป็นภาคีแต่เข้าร่วมการประชุมต่อเนื่องทุกปีในฐานะ cooperating non-member ทั้งนี้ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทย โดยเฉพาะกฎระเบียบและแนวโน้มตลาด เพื่อให้อุตสาหกรรมทูน่าของไทยเติบโตได้อย่างมั่นคงยั่งยืน มีการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐานสากล และเป็นที่ยอมรับจากประเทศในภูมิภาคแปซิฟิกและของโลก

4.2.9 การกำหนดมาตรการร่วมกันระหว่างไทยและปาปัวนิวกินีเพื่อป้องกันและขจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ได้แก่ การแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการตรวจสอบย้อนหลัง (traceability of fisheries products) ข้อมูลการจับสัตว์น้ำ การเร่งรัดการออกใบรับรองการจับสัตว์น้ำ (Catch certificate) การติดตาม การควบคุม และการเฝ้าระวังกองเรือประมง (Monitoring, Control and Surveillance) รวมทั้งมาตรการติดตั้งระบบติดตามเรือประมง Vessel Monitoring System

บรรณานุกรม

หนังสือ

กระทรวงการต่างประเทศ. รายงานประจำปี 2557.

กระทรวงพาณิชย์. รายงานประจำปี 2557.

รายงานจากหน่วยงานราชการ

กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ กระทรวงการต่างประเทศ. รายงานการประชุมเตรียมการจัดประชุม Thailand-Pacific Island Countries Forum ครั้งที่ 2. 6 พฤษภาคม 2558.

_____. บันทึกข้อความ ที่ 1104/955/2557 เรื่อง ผลการประชุม Thailand-Pacific Island Countries Forum ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2557. 20 สิงหาคม 2557.

กรมยุโรป กระทรวงการต่างประเทศ. โทรเลขด่วนที่สุด ที่ 0502/218/2558 เรื่อง พัฒนาการ พ.ร.บ. การประมง พ.ศ. 2558 และการจัดตั้งศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย. 30 เมษายน 2558.

_____. โทรเลขด่วนมาก ที่ 0502/233/2558 เรื่อง ความคืบหน้าเรื่องการแก้ไขปัญหาประมง IUU ของไทย. 12 พฤษภาคม 2558.

คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย. รายงานการประชุม ครั้งที่ 1. 9 กุมภาพันธ์ 2558.

ศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (ศปมผ.). รายงานการประชุม ครั้งที่ 1. 6 พฤษภาคม 2558.

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงแคนเบอร์รา. โทรเลข ที่ CAN 375/2557 เรื่อง ผลการจัดโครงการส่งเสริมสินค้าไทยในปาปัวนิวกินี. 10 กันยายน 2557.

_____. โทรเลข ที่ CAN 453/2557 เรื่อง ผลการจัดโครงการส่งเสริมสินค้าไทยในปาปัวนิวกินี (เพิ่มเติม). 22 ตุลาคม 2557.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. อุตสาหกรรมส่งออกปลาทูน่าของไทย [ออนไลน์]. 2557.

แหล่งที่มา: http://onestopservice.ditp.go.th/download/export/ex_9-5.pdf. [23 พฤษภาคม 2558].

บริษัท ไทยยูเนียน โฟสเซน โปรดักส์ จำกัด (มหาชน). มติที่ประชุมคณะกรรมการครั้งที่ 3/2556 เรื่อง การลงทุนจัดตั้งบริษัทมาเจสติก ซีฟู้ด คอร์ปอเรชั่น ในปาปัวนิวกินี [ออนไลน์]. 2556.

แหล่งที่มา: [http://www.google.co.th/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=.](http://www.google.co.th/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=) [23 พฤษภาคม 2558].

- ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในออสเตรเลีย. รู้จักปาปัวนิวกินี [ออนไลน์]. 2557. แหล่งที่มา:
<http://www.thaibizaustralia.com/au/papua-new-guinea/?page=local-business>.
[23 พฤษภาคม 2558].
- หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ. หน้าไทยแนวโน้มสดใส [ออนไลน์]. 2557. แหล่งที่มา:
http://www.thanonline.com/index.php?option=com_content&view=article&id=223898:2014-03-23-03-20-00&catid=87:2009-02-08-11-23-26&Itemid=423.
[23 พฤษภาคม 2558].
- FAO. Papua New Guinea Fisheries Profile [Online]. 2002. Available from:
<http://www.fao.org/fi/oldsite/FCP/en/PNG/profile.htm> [2015, May 23].
- Papua New Guinea Investment Promotion Authority. Fisheries [Online]. 2014.
Available from: <http://www.ipa.gov.pg/agriculture/fisheries/>. [2015, May 24].
- Papua New Guinea National Fisheries Authority. Papua New Guinea Fisheries Policy and Regulation [Online]. 2013. Available from:
<http://www.fisheries.gov.pg/PolicyandRegulation/Legislation/tabid/86/Default.aspx> [2015, May 23].
- _____. Papua New Guinea Tuna Fisheries [Online]. 2013. Available from:
<http://www.fisheries.gov.pg/FisheriesIndustry/TunaFishery/tabid/104/Default.aspx> [2015, May 23].
- The Economist. SWOT Analysis [Online]. 2009. Available from:
<http://www.economist.com/node/14301503> [2015, July 25].

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวนิภา นีรันตร์นุต
ประวัติการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการระหว่างประเทศและการทูต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ - ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตรระหว่างประเทศ) ภาควิชาอังกฤษ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย - ประกาศนียบัตร (Certificate) สาขา International Trade and Commerce ด้าน Global Business Management, มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย (UCLA) ประเทศสหรัฐอเมริกา
ทุนการศึกษา/ทุนวิจัย	<p>พ.ศ. 2531 ทุนนักเรียนแลกเปลี่ยนโครงการ American Field Service (AFS) ณ ประเทศออสเตรเลีย</p> <p>พ.ศ. 2535 ทุนการศึกษาโครงการ JAL Scholarship Program ศึกษาาระดับประกาศนียบัตร (Certificate) ด้านเอเชียศึกษา ณ มหาวิทยาลัยโซเฟีย ประเทศญี่ปุ่น</p> <p>พ.ศ. 2541 ทุนวิจัย (Research Fellowship) ของคณะกรรมการการยุโรปและโครงการยุโรปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ ประเทศเบลเยียม สหราชอาณาจักร และเยอรมนี</p>
ประวัติการทำงาน	<p>พ.ศ. 2538 เจ้าหน้าที่การทูต 3 กองวัฒนธรรมสัมพันธ์ กรมสารนิเทศ</p> <p>พ.ศ. 2539 เจ้าหน้าที่การทูต 4 กองสื่อมวลชน กรมสารนิเทศ</p> <p>พ.ศ. 2539-2543 เจ้าหน้าที่การทูต 4-5 สำนักงานรัฐมนตรี</p> <p>พ.ศ. 2543-2546 เลขาธิการเอก สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเม็กซิโก</p> <p>พ.ศ. 2547-2549 เจ้าหน้าที่การทูต 6 กองสนเทศเศรษฐกิจ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ</p> <p>พ.ศ. 2550-2553 กงสุล สถานกงสุลใหญ่ ณ นครลอสแอนเจลิส</p> <p>พ.ศ. 2554 นักการทูตระดับชำนาญการ (ที่ปรึกษา) / หัวหน้ากลุ่มงานโครงการตามยุทธศาสตร์ กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้</p> <p>พ.ศ. 2555 นักการทูตระดับชำนาญการ (ที่ปรึกษา) / หัวหน้าสำนักงานหนังสือเดินทางชั่วคราว จ. เชียงใหม่ กรมการกงสุล</p>

พ.ศ. 2556-ปัจจุบัน

นักการทูตระดับชำนาญการพิเศษ/ หัวหน้าฝ่าย (นิวซีแลนด์และกลุ่มประเทศหมู่เกาะแปซิฟิก) กองแปซิฟิกใต้ กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้

ตำแหน่งปัจจุบัน

นักการทูตระดับชำนาญการพิเศษ กองแปซิฟิกใต้ กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้